

PROLETAREC

Slovenske Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

STEV.—NO. 786.

CHICAGO, ILL., 5. oktobra (October 5th), 1922.

LETO—VOL.—XVII.

Upravištvo (Office) 3489 WEST 34th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Rockwell 2864.

Nacionalizmi, religije in imperializem.

Vojna za demokracijo in za samoodločevanje narodov se je zaključila z versaillesko in drugimi mirovnimi pogodbami, ki so poteptale načelo samoodločevanja ljudstev o svoji usodi, zatajile demokracijo in potegnile svoje črte po svetu z imperialističnimi barvami.

Pred letom 1914 so se borili za svojo nacionalno svobodo Čehi, Poljaki, Slovenci, Hrvati in Srbi, kolikor jih je bilo pod Avstro-Ogrsko, Romunci izven Balkanije, macedonski Grki, Bolgari in Srbi, Rusi itd.

Versailleski mir ni odpravil narodnostnih manjšin, ampak jih je še pomnožil. Dobile jih je Poljska, Češkoslovakija, Grška, Italija in več ali manj vse druge magovite dežele. Anglija si je poleg starih podjarmila nove rodove v Aziji in Afriki. Francija je storila isto. In ta imperialističen mir je ustvaril nešteje pogoje za nove spore, ki morajo prej ali slej privedi do obsevnih spopadov, ako se ljudstvo vseh dežel pravdomo ne izpametuje in napravi konec imperialistični eri, ali jo zaenkrat vsaj omeji.

Takoj, ko so bile objavljene razne "mirovne" pogodbe, so se pričele stare spletki v glavnih mestih Evrope. Francija hoče dobiti nadvlado nad evropskim kontinentom. V ta namen vzdržuje mogočno armado, ki sproti požre skoro vse dohodke države in vlada iz leta na leto za letom ogromen deficit. Od tod tako prisiljanje na Nemčijo za izplačevanje vojne odškodnine, ki kakor so obstajale razne zveze držav pred vojno, tako se snujejo tudi sedaj. Starih zvez ni več. Avstro-Ogrska je razpadla, Rusija se je iznebila carizma in njegovih alijanc, Italija in Anglija sta nekako izolirani s svojo politiko ravnotežja, Francija pa si je sestavila "malo antanto", ki ji je nadomestila prejšnjo zvezo z Italijo.

Vse evropske države so ljubosumne druga na drugo, drug drugo ovirajo v razvoju, oborožujejo se in intrigirajo, mase pa trpe v tej gospodarski in politični anarhiji.

Podjarmljene manjšine v republiki Poljski čakajo samo ugodnega trenutka, da se upro. Poljska vlada čuti to, pa neguje svoj militarizem. Sovjetska Rusija se pričenja tam čez mejo. Nemčija je sosedna Poljski na drugi strani. Tudi baltiške deželice ne ljubijo poljsko sosedo. Zato zveza s Francijo, naperjena proti Nemčiji in Rusiji. Na Češkem se je igra zaobrnila; preje so se Čehi topli proti nemški nadvladi, sedaj se pa Nemci proti češki. In nemška manjšina na Češkem tvori velik odstotek prebivalstva. Slovaki, četudi rešeni madjarskega jarma, niso nič kaj zadovoljni z "brezversko" češko vlado. Budapešta pa vabi Slovake nazaj pod svoje okrilje. V Parizu so znali to izrabiti, pa pritegnili Čehoslovakijo v svojo zvezo. Romunija se je na stroške vojne za demokracijo zelo povečala na račun tujih teritorijev in tujih narodnosti. Tudi ona ima

strah pred Rusijo in pred Ogrsko, tudi pred Bolgarijo, radi svojega imperialističnega ropca. Francija jo je povabila v svojo zvezo. Jugoslavija, tudi ta ima svojo zaščitnico v Parizu. In tako je dobila Francija v mali antanti nadomestilo za predvojno zvezo. Nenaravna je ta kombinacija, imperialistična in reakcionarna v svojem jedru.

Grki, ki so se ravno na tak način podali v vojno za osvoboditev narodov, kakor Romunija, so si zelo povečali svojo državo — na tuj račun s tujimi ljudstvi. Pariška diplomacija ni bila tako srečna v Atenah, kakor je bila v Pragi, Varšavi, Belgradu in Bukareštu. V Atenah je zmagala Anglija.

Ves čas po vojni se opazuje napeto razmerje med Anglijo in Francijo vsled njunih križajočih interesov v kontinentalni Evropi in še bolj v ugrabljenih teritorijih v Mali Aziji in drugje. Dasi sta vzdrževali navidezno prijateljstvo in hlinili izzavojno zavezništvo, sta vendar neprenehoma intrigirali druga proti drugi. Radi teh intrig trpi vse gospodarsko življenje v Evropi, sovjetski Rusiji se še vedno odreka priznanje sedanjega režima. Nemčijo se pritisaka k tlom in vzroke za nove vojne se skrbno neguje.

Imperializem je posegel s svojo roko tudi v staro otomansko cesarstvo. "Bolnega moža ob Bosporu" je pognal v Malo Azijo, zaveznikj pa so vzeli kontrolo nad prejšnjo evropsko Turčijo, kolikor jo niso okupirali Grki. Anglija in Francija sta šle tudi v azijsko Turčijo, kjer sta si razdelila njena bogastva. Toda "bolni mož" ni bil tako bolan, kakor so mislili v Londonu in Parizu. Kar je bilo bolnega, je ostalo v Carigradu. Sultan je ostal v turški prestolnici s svojo vlado, ki je bila le dekla Angliji, mlada Turčija je pa vzkllila v Angori. Zaslombe pa je iskala v sovjetski Rusiji. Nacionalistična Turčija pod vodstvom Mustafe Kemal paše se ni hotela podati diktatom iz Londona in tako je trajala z njo vojna ves čas od sklenitve mirovne pogodbe z vlado prejšnje Turčije, toda te pogodbe ni nacionalistična vlada v Angori nikdar priznala. V imenu Turčije jo je podpisala sultanova vlada v Carigradu, ki pa je imela od takrat to slabost, da ni vladala Turčije. Anglija je pognala v boj proti Anatoliji Grško. Francija, ki se je bala, da bi popolen poraz Turčije preveč ojačal angleški vpliv v Mali Aziji in v Orijentu sploh, je indirektno šla na roke nacionalistični vladi, ki je imela na ta način oporo v Parizu in v Moskvi.

Grške čete, prodirajoče v azijsko Turčijo, so na brutalen način širile svojo "civilizacijo" med "barbarskimi" Turki. Požigale so turške vasi, morale mohamedansko prebivalstvo, zatrle vsako svobodo v okupiranih krajih. To je podžigalo odpor nacionalistične Turčije in zgodilo se je, da so bili Grki skoz in skoz tepeni. "Kristjanski svet" je zajokal in vztrepetal: "Kaj bo sedaj s kristjanskim prebivalstvom v Mali

Aziji?" Preje, dokler so grški kristjani morili mohamedance, se niso niti zganili.

Turčija ne zahteva tujih dežel. In tudi, če bi jih zahtevala, ima v to ravno tako pravico, kakor vse druge imperialistične vlade. Toda kar hoče, je biti gospodar na svoji zemlji. Res, da v njenih mejah ni vse prebivalstvo mohamedanske vere. Tudi kristjani so vmes, med njimi Armenci, kateri so pod prejšnjimi turškimi vladami okusili veliko gorja. Civilizacija bo morala tudi tu opraviti svoje delo. Pride čas, ko se bo prebivalstvo v Turčiji nehalo klati radi vere. Sicer se koljejo celo krščanski narodi med seboj radi ver, ki so vse krščanske. Irci se koljejo radi vere, in Irska ni na Turškem.

Vojni oblak, ki visi nad Evropo, je hlap imperialističnega mira. S tem mirom hočejo velesile nadaljevati. O vprašanju Dardanel, Carigrada in morske ožine ob njem razmotrivajo z imperialističnega stališča. Turčiji obljubujejo vrniti nekaj zemlje, na kateri pa ne bi smela postati sama svoj gospodar. Vrata v Črno morje bi stražili drugi v interesu drugih. In pri tem hočejo celo Rusijo izključiti, ki ima razun Turčije in Bolgarije največ interesa v vprašanju Dardanel.

Nove zveze, ki se kristalizirajo po vojni, so zveze za ohranitev imperialističnih ropov. Nova nacionalistična gibanja za osvoboditev so nastala radi teh ropov in vojna med Grki in Turki, ki je prignala svet pred novo splošno vojno nevarnost, ni vojna med krščanstvom in mohamedanstvom, ampak vojna za podjarmljenja na eni strani in vojna za osvoboditev izpod imperializma na drugi strani. Hinavsko zavijanje oči, kaj se bo godilo s kristjani, je le en način propagande, kakor jo vrši imperilizem proti deželam, ki si jih hoče podjarmiti.

Bolgari, katere je "mir" neusmiljeno razkosal, bodo delali zveze z vsakomur, tudi s Turki, s katerimi so bili dolgo dobo v smrtnem sovraštvu, da dobe nazaj, kar je njihovega. In to velja za vse podjarmljene narode. In kadar se osvobode, jih bo tlačil mesto tujega domači kapitalizem. Religije nimajo v teh borbah nikakega večjega pomena, razun v krajih, kjer je prebivalstvo še popolnoma zaostalo. Tam imajo verski boji še trdno podlago, toda jih vedno izigravajo tuji kapitalisti. Nacionalistični boji pa imajo še vedno velik pomen.

Ne narodna in ne verska vprašanja ne bodo rešena pod današnjo družabno uredbo. Kapitalizem sloni na podjarmljenih tujih narodov in njihovih dežel in na izkoriščanju vsega ljudstva brez izjeme. Za rešitev vseh teh zamotanih vprašanj je samo eno sredstvo — in to je socialistična družabna uredba.

Socializem ne pride v enem dnevu. Že sedaj prihaja in svoje korenine poganja že zadnjih deset let. Kajti ves napredek, kolikor ga je zaznamovati v razvoju k pravičnejši družabni formi, je napredek na poti v socializem. Zelo počasi se bo razvijal in vzelo bo cela desetletja, predno bodo vidni prvi obrisi družbe bodočnosti. Potem pa bomo veliko hitreje napredovali. Za socialistično družbo je potrebno ljudstvo, ki bo razumelo socializem. S širjenjem duševne revolucije se izpodkopava temelj kapitalistični družbi.

Kritike so potrebne. Toda samo kritiziranje in nič delati pa ni potrebno.

Ne vali krivde za vse krize, za neuspešne delavske boje v stavkah itd., na druge. Tudi sebe oglej malo v ogledalu.

Delavci in zajedaci.

Na svetu je dvoje vrste ljudi: delavci in zajedaci. Delavci grade stavbe, železnice, ladje, proizvajajo sila, da goni kolesje v tovarnah. Delavce najdemo na polju, kjer orjejo, sejejo in žanjejo, da zalagajo človeštvo v živežem. Učitelji podučujejo mladino v šoli, zdravniki zdravijo ljudi, učenjaki študirajo in rešujejo nesene probleme in seznanjajo ostalo človeštvo z rezultati svojih raziskovanj, inženirji izdelujejo načrte za razne zgradbe itd. Tako bi lahko našli še celo vrsto poklicev, ki koristijo človeški družbi s svojim ročnim ali umnim delom. Ali to bi nas privedlo predaleč. Vsekdo, ki dela z umom ali rokami in čigar delo koristi človeški družbi, je koristen delavec za človeško družbo. Za človeško družbo je delo profesorja, ki podučuje mladino na srednji šoli, ravno toliko vredno, kakor delo rudarja, ki spravlja na svetlo rudnine. Moderna človeška družba ne more obstati brez modernih kol, kakor ne more obstati brez rudnin, zato ima delo profesorja in rudarja enako vrednost za človeško družbo.

Poleg koristnih delavcev imamo v človeški družbi tudi zajedace, ljudi, ki žive ob delu drugih in ne storijo nič koristnega za človeško družbo. Med obema vrstama ljudi se vrši boj, ki se bo nadaljeval, dokler se vsi delavci — ročni in z umom — ne organizirajo kot razred, proglase vse za svojo skupno lastnino, kar pripravljajo in ne napravijo konec zajedastvu v človeški družbi. Danes smo sredi tega boja, v katerem bodo zmagali delavci, ker je pri njih več inteligence kakor pri zajedacih.

Boj med delavci in zajedaci je star. Delavci so bili prej na svetu, kakor zajedaci. In delavci so bili predobri, zato so danes sužnji zajedacev. Ko se je pričela razvijati človeška družba v nedogledni preteklosti, so delavci s svojim delom ustvarili vsega preveč in dovolili lenuhom — zajedacem — da so jedli in se preživljali s tem, kar je njim ostalo. Kmalu so pa lemlili in zajedaci v svoji domišljavosti zahtevali, da naj imajo pravico do vsega, kar so delavci pridelali in hranili zase in svojo družino za slabe čase. Od tistega dne pa do danes se delavci niso mogli otresti lenuhov — zajedacev. Danes, ko so delavci spoznali, na kakšen način so nastali zajedaci v človeški družbi, je dolžnost delavcev, da se otresejo svojih pijavk.

Delavci so s svojo nepaznostjo povzročili, da se naredili delavci v človeški družbi: Bili so lovci in redili lenuhe z divjačino, ki so jo ujeli. Delavci so izmili ogenj, iznašli so strojenje kože, da so pokrili nogoto. Izdelali so pasti za divjačino, in iz trave, vej in maha so pletli koče. Izumili so loke, pšice, sulce in puške. Izkopali so železno rudo, spremenili jo v železo in prvi so orali celino in sejali in sadili. Delavci so pa tudi dovolili, da so se zajedaci ob njih delu redili in z vsakim dnem pridobivali več moči, dokler niso delavcev popolnoma podjarmili in jih spremenili v svoje sužnje.

Delavci so marsikaj storili, ali vse v potu svojega obraza, da ni bilo treba zajedacem delati; ni jim bilo treba loviti divjačine in rib, ne orati, sejati in saditi. Dali so zajedacem čas, da so z verskimi in filozofskimi čenčami omračili njih duha, da so tem lože vladali.

Zajedaci so bili vedno nesramni. Zahtevali so pri vseh zadevah sedež pri ognju, zahtevali so za svoje čenče najboljše kos mesa. Med ženskami so si izbrali najlepše krasotice za svoje zakonske družice. Medtem ko so delavcem natvezali pravljice o kaznih po smrti, so omrežili duha, da so tem lože živeli v dolce tar

ente. Da so bili delavci zadovoljni s svojim delom, jim pripovedovali, da bodo za svoje težko delo preli plačilo po smrti.

Delavci so delali in jih redili, medtem ko so se razvijali v "čarovniških" plesih in prepevali. Kadar je prišla nevarnost po noči in so delavci hiteli v boj, so branili dom in ognjišče, jim zajedachi niso pomagali nikdar, marveč so se skrivali po svojih čarovniških brlogih in pripovedovali ženam in otrokom, da pridejo delavci, ki padejo v bitki za obrambo doma in ognjišča v večna lovišča. In delavci? Delavci so šli v boj in branili dom in gnjišče s srčnostjo leva.

Kadar je pa napočila doba miru in je lakota prešla vsemu rodu, so delavcem pripovedovali, da jih doletela kazen, ker so le premalo darovali njim — zajedachem. Tako so zajedachi vedno delili proizvode z delavci, dasiravno niso nikdar toliko proizvedli, da bi vredili le enega komarja.

Delavci so študirali čas in sezone in pripravili so zemljo, da je pričela roditi živež. Delali so ceste, motove in pomole, odkrili so tajnosti, ki jih vsebujejo rudnine. Kjer so nekdaž bili zaraščeni in neprodorni pragozdovi, se danes razprostira žitno polje. Delavci so našli kamen, izdelali opeko in zgradili krasne palače. Zgradili so ladje in odpluli v daljni nepoznani svet na nova odkritja. Vedno so delali delavci z umom in rokami, da so zajedachi živeli v izobilju in jim ni bilo treba delati.

Vedno in vedno so bili zajedachi in njih sinovi zadovoljni s položajem. In če so delavci rekli, da niso zadovoljni s takim pasjim življenjem, so jih pregnali, odgnali na grmadah in obešali na vislice. Nemogoče je, da bi pero opisalo vse muke in trpljenje delavcev, ki so ga prizadeli zajedachi. Kadar se delavci niso dali voditi s praznimi bajkami, so zajedachi ukrotili delavce z mečem in ognjem.

Delavci gotovo niso izumili orožja, da bi se rabilo proti njim. Iznašli niso črk in knjig, da bi učitelji pod nadzorstvom zajedachev učili deco delavcev krivih nankov. Niso napravili zakonov, da bi imeli dvojno prakico: za delavce in zajedache. Delavci niso izumili strojev, da bi delali še teže in več trpeli.

Zdaj se delavci zavedajo in poznajo metodo zajedachev. Delavci s svojim spoznanjem ustvarjajo silo, ki strmoglavi prestole in zajedachstvo v človeški družbi. Na razvalinah strmoglavljenega zajedachstva bodo ležali razbiti okovi delavstva, ako spoznajo delavci svojo moč in se združijo v nepremagljivo silo.

Da se to doseže, se ne smejo delavci boriti drug proti drugemu. Njih boj mora veljati le zajedachstvu. Kadar bodo delavci prišli do tega spoznanja, bo tudi omajano gospodstvo zajedachev. Zaman se bodo zbirali krog svojega malika — denarja. Zastonj bodo klicali na pomoč svoje kupljene najemnike; njih glas bo ostal glas pijančega v puščavi.

Delavec, ki ima v tovarni, v jami, v plavžu, kjer že leži, dannadan izkušnjo, da je med njegovimi potrebami in kapitalističnimi zahtevami nepremostljivo razdalno, ne more verjeti v vzajemnost kapitalističnih in delavskih interesov v politiki. Če se mora kruto bojevati za vsak cent plače in ne more nobene minute prostosti pridobiti brez trdega boja, mu mora biti razumljivo, da kapitalisti ne bodo delali zakonov njemu na prid in sebi v škodo. Zato mora sodelovati, da dobi delavstvo politično moč; le tedaj si bo lahko delalo resnično delavske zakone.

SEMINTJA.

Grška "revolucija". — Konstantin se je preskrbel. — D'Annunzio med frančiškani. — Nevarna plesalka. — Davki. — Rekonstrukcija Rusije. — Kritiziranje in ustvarjanje. — Zanimive in nezanimive vesti.

Grški kralj Konstantin je odstopil, vladarske posle pa je izročil sinu Juriju. Naziv novega kralja bo Jurij II. Konstantin je moral med vojno na pritisk zaveznikov zapustiti Grško. Pravi grški vladar je bil po njegovem odhodu Venizelos. Po vojni so se ga Grki naveličali in si zaželeli nazaj kralja Konstantina. Vršil se je nekak referendum za in proti Konstantinu; ljudstvo se je izreklo zanj z ogromno večino, Konstantin se je vrnil, poraženi Venizelos pa je odpotoval v inozemstvo. Sedaj se igra ponavlja. Konstantin je zopet odšel in Venizelosa vabijo nazaj. Taka je najnovejša revolucija na Grškem, katero vladajo sedaj oficirji.

Kralj Konstantin je bil pripravljen na vse eventualnosti. Noben vladar ni v današnjih časih siguren svoje službe. Konstantin se je hotel preskrbeti za slučaj "brezposelnosti", zato je naložil na banke v New Yorku, Braziliji in Švici nekaj nad deset milijonov zlatih frankov, kar znaša v ameriškem denarju blizu dva milijona dolarjev. Tudi dragulje je odnesel s seboj. Ko bo grško ljudstvo stradalo in trpelo pod silnimi bremenii njegove in Venizelosove politike, bo Konstantin lepo v miru užival "sadove svojega dela". Grki bi rabili drugačno revolucijo kakor je bila zadnja, toda izgleda, da zanj niso še zreli, četudi se ponašajo s svojo par tisoč let staro civilizacijo.

Manj srečen je turški sultan Mehmed VI. Turško ljudstvo se je obrnilo od njega vsled njegovega hlapčevanja zavezniškemu imperialismu. Ker ni dobil od države, katere vladar je le po imenu, sredstev, ga je zalagala Anglija. Tudi on bo moral odstopiti, ako že ni. In kakor so dobili Grki novega kralja, dobe Turki novega sultana. Brez kraljev in sultanov na Balkanu in v Mali Aziji še ne morejo izhajati.

Gabriele D'Annunzio, "osvoboditelj" Reke, se je naveličal ženske, posvetnega življenja in bojev za osvoboditev iridente in je sklenil iti v samostan. Iz Milana poročajo, da se je odločil za frančiškane. Vsekakor vreden tovariš frančiškana Zakrajška in njegovih duhovnih bratov pod frančiškansko haljo. Za klosterskimi zidovi bo lahko premišljeval o svojem pustolovskem življenju in o ljudski neumnosti, katero je znal tako dobro izgravati. Premišljeval bo lahko o osvobojeni Italiji in o njeni mizeriji, o propadanju gospodarskega življenja v Trstu in na Reki, o divjanju fašistov in take reči. Morda ga bi tako premišljevanje privedlo do zaključka, da ne drže do osvoboditve ljudstva tista pota, po katerih je on uganjal svoje pustolovščine.

Znamenita plesalka Isadora Duncan, rojena v Zed. državah, se je pred nedavnim poročila z nekim ruskim poetom. Zaželela si je povratek v svojo domovino Zedinjene države in pred kratkim je dospela v New York. Tam so ji povedali, da bo morala en čas ostati

s svojim možem na Elis Islandu in mogoče se zgodi, da ji sploh ne bo dopuščeno iti v deželo boginje svobode. Njen soprog je ruski poet in to je najbrž zelo nevarno za obstoj vlade te republike. Tako ima ta ženska, ki ni drugega kakor plesalka, brezplačno reklamo. Njen mož Sergij Yesinin ne zna angleško in Isadora ne zna rusko. Pogovarjata se s pomočjo tolmača. Sergij Jesenin, star 24 let, se gotovo ne bo trudil strmoglaviti ameriško vlado in Isadora se ne briga za politiko. Kljub temu, naseljeniške oblasti imajo svoje muhe. Isadora jim je lahko hvaležna, kajti to je zanjo reklama, kakršne bi si ne mogla kupiti niti za drag denar; in gledališke plesalke potrebujejo reklamo, tako, ki vleče.

Za tekoče fiskalno leto prerokuje finančni oddelek washingtonske vlade \$650,000,000 primanjkljaja. Velike korporacije in mogočni finančniki se izogibajo davkom. Zato se jih nalaga več in več ljudstvu. Tudi v tem oziru jadramo Evropi nasproti. "Patriotje", ki so zaslužili v zadnji vojni milijone dolarjev, se branijo davkov in če se kje opazi kak vetrič, ki piha v smer večjih davkov iz njihovih žepov, zakriče, da bo trpelo gospodarsko žiljenje, kajti veliki davki ovirajo razvoj industrije. Ljudstvo ne poseduje industrije, torej naj ono plača primanjkljaje v zvezini blagajni. Tako se dogaja v tej bogati deželi, v kateri ima kapitalizem vse politične urade v svoji oblasti, ekstremisti pa delavstvu pripovedujejo, da so volitve neumnost. Wall street jim je hvaležen za take pridige.

Rusija, četudi ni uspela na konferencah v Genovi in Haagu, se počasi izmotava iz gospodarske krize. Ker ne more povzdigniti industrije s svojimi močmi, daje koncesije kapitalistom tujih držav. Tudi ameriški sindikati so dobili zadnje mesece znatne koncesije, posebno za izrabljanje oljnih polj. V Moskvi pravijo, da bodo dajali ameriškim kapitalistom prednost pri oddajanju večjih koncesij, ker Amerikanci najbolje vedo, kako operirati oljna polja, rudnike in industrijo v velikem obsegu. Komisarijat za narodno ekonomijo je dal ameriškemu sindikatu garancije za varnost vložnega kapitala, dovolil mu je operirati rudnike in tovarne na podlagi kapitalističnih načel, zavezal se je, da bodo ameriška podjetja v Rusiji varna pred socializacijo in da delavstvo ne bo imelo nikake odločujoče besede v obratih. Vse, kar je moral sindikat obljubiti, je, da bo vpošteval zakone za varstvo delavcev in osem-urni delavnik. Koncesije, ki jih je dobil ta ameriški sindikat, so vredne dve milijardi dolarjev.

Rusija se je iznebila carizma in njegovih rabljev. To je bilo delo revolucije. Sedaj gradi industrijo, uči svoje ljudstvo in izboljšuje poljedelstvo. To je delo, ki bo vzelo precej let.

In ker je Rusiji predvsem potrebna dobra industrija, ji jo bo pomagal graditi kapitalizem, ne da pomaga Rusiji, ampak za svoj profit. Tega procesa se ne more preskočiti. Kapitalizem mora izvršiti svoje funkcije tudi v Rusiji. Država bo napravila kolikor bo s svojimi močmi mogla. Kar ne more, bodo opravili drugi, ki morejo.

Ko se je na nekem zboru sovjetov kritiziralo vladino politiko glede dajanja koncesij kapitalistom, je Lenin zavrnil kritike, da je nasprotovanje in kritiziranje nekaj čisto enostavnega. Težje je predložiti načrte za rekonstrukcijo Rusije in jih izvesti. Zaključil je,

naj se tisti, ki nasprotujejo koncesijam, potrudijo spoznati, kako se gradi industrija in to se najbolj nauče od kapitalistov. Ko bodo znali to, tedaj šele bodo na mestu kritike proti koncesijam. Poznanje revolucionarnih fraz je poceni. Poznanje tehnike, ekonomska znanost, ta ni tako lahko dosegljiva. Vendar, Rusija ima veliko ljudi, ki se trudijo s praktičnim delom ojačati gospodarsko življenje države v korist vega ljudstva, in ti so najboljši ruski revolucionarji.

V dnevnikih čitamo pod velikimi naslovi razne vesti o vojni nevarnosti na bližnjem vzhodu, o družinskih spletkah in škandalih v "višji" ameriški družbi, o sportu in take reči. Razun teh se dogajajo tudi druge novice, ki niso tako zanimive. Na primer nezgode v rudnikih. Dne 30. avgusta se je dogodila eksplozija v rovih pri Cumberlandu, B. C. Devet rudarjev je bilo ubitih, 17. nevarno poškodovanih. Med ubitimi so bili beli, ostali so orientanci. V Charlestonu, W. Va., je bilo 24. septembra ubitih v rovu pet premogarjev. V Johnston Cityju, Ill., se je v nekem rovu dogodila eksplozija. Devet je bilo ubitih. Par tednov nazaj so znesli na površje 47 trupel, žrtve požara, iz rudnika Argonaut pri Jacksonu, Calif. Industrialno bojišče zahteva svoj del žrtev. Kadar ne bo več bojišče, kar se zgodi z odpravo profita, bo takih žrtev manj. Ampak ljudje se zanimajo za tiste stvari najmanj, kar se jim najbolj tiče. To si naj zapomnijo tisti, ki se jim zdi pot v socialistično družbo prepočasna, pa bi jo radi na kak način pospešili.

Velike manifestacije nemškega delavstva povodom zedinjenja obeh socialističnih strank.

Kakor smo že poročali, sta se zedinila nemška socialno demokratska stranka in neodvisna socialistična stranka. Obe skupaj sta prejeli pri zadnjih volitvah trinajst milijonov glasov in v državnem zboru imata 180 poslancev.

Več starih voditeljev socialdemokratske stranke se je umaknilo in to je omogočilo neodvisnim socialistom misliti na zedinjenje z večinsko (socialdemokratsko) stranko.

Delegacija socialdemokratske stranke je soglasno glasovala za zedinjenje, medtem ko je bilo na zboru neodvisne socialistične stranke oddanih sedem glasov proti zedinjenju. Proti so glasovali med drugim Kurt Rosenfeld, Theodor Liebknecht in Georg Ledebour. Rosenfeld, Theodor Liebknecht in Georg Ledebour, njeno stranko, Ledebour in Liebknecht pa ostaneta živni nje. Kakor poročajo iz Berlina, bo mala skupina še v nadalje delovala pod imenom "neodvisna socialistična stranka", kateri na čelu bosta omenjena sodruka. Zedinjenju s socialnimi demokrati se protivita radi tega, ker jih smatrata za preveč konservativne.

Komunistična stranka v Nemčiji še obstoji, toda se jo oslabili notranji spori in pa ponesrečeni revolucionarni upori. Na Bavarskem jim je ostala le še mala skupina. Z zedinjenjem omenjenih dveh strank je nemška socialdemokratska stranka sedaj največja delavska politična organizacija na svetu.

Da je prišlo v Ameriki do civilne vojne, ni bil kriv Lincoln. Ali prilagoditi se ji je moral, ker je bila brez nje nemogoče odpraviti veliko zlo.

EV N. TOLSTOJ:

Koliko zemlje potrebuje človek?

(Konec.)

Ob reki, v stepi, žive Baškirji v kibitkah; (Kabitka = stor.); ne orjejo, ne jedo kruha; krave in konji se pasajo po stepi; za šotori so privezana žrebeta in k njim prifenejo dvakrat na dan matere kobile; iz konjskega mleka delajo kumis; (Kisla, jako zdrava pijača.) ženske medejo kumis in delajo sir; moški ne dela drugega nego pije kumis in čaj, je janče meso in svira na bobal. Vsi so debeli, veseli, praznujejo vse poletje. Kolikano ljudstvo, ne razume ruskega, a je prijazno.

Ko so zagledali Pahoma, so prišli Baškirji iz svojih šotorov in obkrožili gosta. Tolmač je bil pri roki, kateremu je povedal Pahom, da je prišel kupiti zemlje. Baškirji so kazali svoje veselje, prišli so Pahoma na pazduho, ga peljali v svoj boljši šotor, ga posadili na preprogo, mu položili pernice in ga napajali s čajem in kumisom, zaklali so tudi janca in ga pogostili s pečenko.

Pahom je prinesel iz svojega tarantasa (Ruski voz.) zaboj čaja, kakor tudi drugih daril in jih je razdelil med Baškirje. Baškirji so bili veseli. Čebljali in šabljali so med seboj — nato so veleli tolmaču, naj govori.

"Dajo ti povedati," je pričel tolmač, "da te imajo radi. Pri nas je navada, napraviti gostu vsa mogoča veselja, z darili se zahvaliti za darila. Ti si nas obdaril, zdaj pa povej, kaj ti dopade našega, da te obdarimo."

"Najbolj mi dopade pri vas vaša zemlja," je odgovoril Pahom. "Doma pri meni je pretesno in zrak je že vse pod plugom. Vi pa imate veliko zemlje, in dobre zemlje. Žive dni nisem videl take zemlje."

Odgovor Pahomov je prestavil tolmač.

Zopet so čebljali Baškirji. Kaj čebljajo, Pahom ne razume, a vidi, da so dobre volje in se smejejo. Nato odnejejo, gledajo Pahoma in tolmač govori:

"Dajo ti reči, da so ti hvaležni za tvojo dobrotljivost in ti hočejo odstopiti zemlje, kolikor hočeš. Pokazi samo z roko, katera zemlja te bode v oči — in tvoja bo."

Baškirji so se pomenkovali in nazadnje so se začeli prepirati. Pahom je vprašal, odkod je nastal prepir. Tolmač je odgovoril:

"Eni menijo, da treba vprašati starosta, brez nje ne da se ne sme skleniti nobene pogodbe; lahko tudi brez staroste, trdijo drugi."

* * *

Med tem ko so se Baškirji še prepirali, je stopil nad nje mož z lisičjo kučmo na glavi. Vsi so umolkali in so vstali. In tolmač je dejal:

"To je starosta."

Pahom mu je prinesel takoj najboljši kaftan in pet kintov čaja v dar. Starosta je sprejel darila in se je usedel na prvo mesto. Baškirji so govorili vanj. Poslušal je, se smehljaj in pričel po rusko:

"No," je dejal, "to se dá napraviti. Primi, kjer si ti dopade. Zemlje je dosti."

Kako pa naj vzamem, kolikor hočem, si je mislil Pahom. Kako moram imeti kakšno sodnijsko potrdilo. Steer porečejo: vzemi — in pozneje mi zopet vrnijo. Na glas je rekel:

"Hvala vam za vašo dobro besedo. Zemlje imate veliko in jaz potrebujem malo. Samo vedeti moram, katera bo moja — njo treba odmeriti in potem potrebujem potrdila. Zakaj življenje in smrt sta v božjih rokah. Saj ste dobri ljudje, mi daste zemljo; a lahko se zgodi, da mi jo vaši otroci zopet vzamejo."

Starosta se je smejal.

"Gotovo se da napraviti," je zatrjeval, "tako trdno, kakor ne more biti trdneje."

Tedaj je pričel Pahom: "Slišal sem", je dejal, "da je bil pri vas neki trgovec. Dali ste mu zemlje in ste napravili kupno pismo. Tako bi hotel imeti tudi jaz"

Starosta je zapopadel takoj.

"To vse lahko naredimo," je vzkliknil. "Saj imamo pisarja; peljemo se v mesto in damo pritisniti vse pečate."

"In kakšno ceno bodete hoteli?"

"Imamo samo eno ceno, tisoč rubljev za dan."

Pahom ni mogel razumeti, kakšna mera bi bil dan.

"Koliko desjatin bo dalo to?"

"Tega ne razumemo računati. Za dan prodajamo toliko zemlje, kolikor je moreš obhoditi v enem dnevu. Cena dneva je tisoč rubljev."

Pahom se je čudil.

"V enem dnevu", je menil, "človek lahko obhodi veliko zemlje."

Starosta se je smehljajal.

"Vse bo tvoje. Samo en pogoj: ako v teku dneva ne prideš nazaj do kraja, odkoder si odšel, tedaj je tvoj denar izgubljen."

"A kako se bo vedelo, kje sem hodil?"

"Na kraj odhoda, ki ga izbereš, se postavimo — mi ostanemo in ti greš — za teboj jezdijo naši fantje — kjer ukažeš, zabijejo kole — potem potegnemo s pljuhom brazde od kola do kola. Vzemi svoj krog, kakor se ti zljubi — samo glej, da boš pred solničnim zahodom na mestu, odkoder si odšel. Vsa zemlja, ki jo obhodiš, je tvoja."

Pahom je privolil. Sklenili so odriniti zarana, potem so se še pomenkovali, pili čaj in kumis in jedli pečenega janca.

Ko je napočila noč, je legel Pahom spat, Baškirji so se razšli. Zarana so se hoteli zbrati, da pred solničnim vzhodom odrinejo na mesto.

Pahom ni mogel spati. Vedno je mislil na zemljo. Kaj bom tukaj vse napravil! Celo kneževino obsežem — petdeset verst napravim v tem enem dnevu — dan je zdaj tako dolg, v petdesetih verstah leži deset-tisoč desjatin. Pred nikomur se mi ni treba uklanjati — poorjem, kolikor hočem — ostalo pustim za pašo.

Vso noč ni spal, samo proti jutru je malo zadremal. Komaj pa je bil zadremal, je imel sanje, ležal je v ravno tej kibitki in slišal zunaj nekoga se smejati. Da bi videl, kdo se smeja, je stopil iz kibitke. In tu je videl sedeti starosta Baškirjev, ta se je držal z obema rokama za trebuh in se tresel od smeha. Pahom je stopil bliže in je vprašal, zakaj se smeja — a tu je videl: to ni starosta Baškirjev, ampak trgovec, ki je prišel na njegov dvor in mu pripovedoval o teh krajih. In ravno vpraša trgovca: Ali si že dolgo tukaj? A to ni več trgovec, ampak tisti kmet, ki je v domačem kraju prišel k njemu od dolenje Volge. Zdaj tudi ni več kmet — sam živi vrag je, ta sedi tu z rožički in kopiti, in smeja se in gleda na eno mesto. In Pahom si misli: na kaj gleda? nad čem se smeja? V sanjah je videl ležati človeka, bosega, v sami srjaci in hlačah, z nosom navzgor in belega kakor rjuha. Ko je pogledal ostreje, kakšen človek bi bil to, mu je postalo jasno: on sam je

bil. Od strahu se je prebudil. Kaj vse ne pride človeku v sanjah. Ozrl se je. Že se je pričelo daniti. Treba zbuditi ljudi, čas je, da odrinemo.

Pahom je vstal, vzbudil hlapca, ki je spal v tarantasu, pustil zapreči in je šel buditi Baškirje.

"Čas je," je klical, "da odrinemo na stepo."

Baškirji so vstali, se zbrali, tudi starosta je prišel. Zopet so pili kumis in so hoteli pogostiti Pahoma s čajem. On pa je silil na odhod.

"Če gremo," je klical, "naj se zgodi precej. Skrajni čas je."

Baškirji so se odpravili na pot, eni so jahali, drugi so se peljali v tarantasih. Pahom, spremljevan od hlapca, se je peljal v svojem tarantasu.

Prišli so k stepi, ko je jutranje solnce rdečilo nebo, šli na hrib in se zbrali. Starosta se je približal Pahomu in je pokazal z roko na stepo.

"To vse," je dejal, "kar moreš obseči z očmi, je naše. Izvoli poljubno."

Pahomove oči so se svetile: daleč tja je videl travnat svet, gladek kakor dlan, črn ko mak, v globinah je rasla različna trava, visoka do prsi.

Starosta je snel lisičjo kučmo, jo položil na sredo hriba in dejal:

"To je znamenje; tu gor položi svoj denar. Tvoj hlapec bo tudi stal tukaj. Odtod pojdi in semkaj pridi nazaj. Vsa zemlja, ki jo obhodiš, je tvoja."

Pahom je izvlekel svoj denar in ga položil v kučmo; slekel je kaftan, tako da je ostal v samem suknjiču, oprtal si je malho s kruhom, plosko steklenico vode si je privezal za pas, nategnil škornje in se pripravil na pot.

Premišljeval je in premišljeval, katero smer bi vzel. Povsodi je tukaj krasno. Mislil si je: vseeno, grem proti solnčnemu vzhodu, in se je postavil z obrazom proti solncu — zdaj se je pretegaval in čakal, da se pokaže solnce nad obzorjem. Časa ni gubiti, si je mislil, v hladu se da celo lažje hoditi. Jezdici so se vstopili zadaj za njim. Čim se je prikazalo solnce, je odrinil — jezdeci za njim.

Ni hodil ne počasi ne hitro. Kako verst morda je bil premeril, ko je, ne da bi postal, velel zabiti kol. Enkrat v hoji, je pospešil svoj korak in je kmalu pustil zabiti drugi kol. Ozrl se je za trenotek: hrib je bilo še videti, tudi ljudi na njem. Ko je pogledal na solnce, je sklepal, da je moral prehoditi kakih pet verst. Ker se je bil segrel, je slekel suknjo.

Po nadaljnjih petih verstah ga je nadlegovala vročina; pogled na solnce ga je poučil, da je čas za zajtrk. Dober kos sem že napravil, si je mislil — seveda se gre za njih štiri v dnevu — vendar je še prezgodaj, da bi zavil. Škornje hočem sezuti.

Usedel se je, sezul škornje in šel naprej; zdaj je lahko hodil. Mislil je: še pet verst lahko grem, potem zavijem na levo. Čim dalje, tem lepše je postajalo. In šel je še naravnost. Ko se je ozrl nazaj, je bil hrib komaj še viden in ljudje zgoraj so se dozdevali kakor mravlje.

Zdaj pa je treba zaviti, si je rekel. Kako sem se segrel! Zejen sem: Vzel je steklenico, pil gredoč, pustil zabiti še en kol in je zavil na levo.

Šel je, šel — trava je stala visoko, njemu je bilo vedno bolj vroče. Trudnost se je pojavila. Pogled na solnce mu je pokazal, da je poldne. Treba odpočiti, je menil.

Ustavil se je in je jedel malo kruha. Če se usedeš, potem zaspiš. Stal je torej nekoliko, se oddahnil, šel naprej. Spočetka mu je bilo lahko, od jedi mu je bila prišla nova moč. A postajalo je preneznosno vroče in

spanec ga je obdajal — čutil se je preutrujenega. Si je mislil: za urico trpljenja, sto let življenja.

Na tej strani je šel pač kakih deset verst. Hotel zaviti na levo, a glej — kraj je tako lep — bujna dolina — škoda bi bilo, pustiti jo: lan mora tukaj vrstno rasti. Naravnost je šel, si prisvojil tako dolino in pustil zabiti kol.

Zdaj še-le je naredil drugi kot. Ko je vrgel pogled na daljni hrib, je komaj mogel videti ljudi tam. Do bo okoli petnajst verst. Ti dve strani sem vzel prvi, tretjo treba torej napraviti krajšo. Sicer bo na način posest nekoliko v pošev — a kaj napraviti drugega? Zabrnti moram — potem naravnost k hribu — požuriti se moram — ne po nepotrebnem zavijati stran — saj zemlje imam zdaj čezinčez dovolj. In odnil se je in stopal naravnost proti hribu.

Noge so bolele Pahoma, shodil jih je bil. Kolena se mu šibijo — počival bi — a ne sme — ne utapa — pred solnčnim zatonom mora dospeti. Solnce ne bo ka. Kakor da bi ga kdo priganjal, tako je tekel.

Ali se nisem zmotil? ali nisem vzel preveč? Če tu pridem pravočasno! Daleč je še in jaz sem že ves zablani. Če le ne pojdejo pri tem v izgubo vsi moji izdiki in trudi! O napeti moram vse svoje sile!

Sresel se je, se spustil v dir. Noge so krvavele — on je tekel. Tekel je, tekel, vrgel suknjo strani, škornje, steklenico, čepico. Bil sem preveč požrešen — vse sem pokvaril — ne bom na cilju pred solnčnim zatonom. . . .

Še huje je postajalo: od straha mu je pohajala sapa. Tekel je — srajca in hlače so lepile na života — usta so bila kakor izsušena — kakor z mehovi v kovačnici je delalo v prsih — v srcu je tolklo kakor kladivi — kolena, kakor da niso njegova, so klecala.

Komaj je še mislil na zemljo; mislil je, kako bi napravil, da bi ne umrl od napora. Da, bal se je umreti, a ustaviti se vendar ni mogel. Toliko sem tekel, in ti zdaj odneham, me bodo imenovali norca.

Baškirji — razločno je slišal — so cvilili, klicali. Od njih vpitja je še bolj gorelo njegovo srce. Zbral je svoje zadnje moči in je tekel — solnce je stalo skraj na robu — a do hriba je bilo že čisto blizu. Baškirji so migali, klicali — videl je lisičjo kučmo — videl denar notri — videl starosta, kako je čepel na tleh in se držal za trebuh. In prišle so mu v spomin sanje; zemlja, je pomislil, je veliko — a bo-li Bog pustil živeti na njej? Ah, uničil sem se — in pri tem je tekel, tekel. . . .

Pogledal je na solnce.

Veliko je bilo, rdeče, se dotikalo zemlje, je bilo vroče. . . .

Zdaj je dosegel hrib — solnce je zašlo.

Bolesten vzkrik se mu je izvil: menil je, da je vse izgubljeno. A spomnil se je, da se mora z višjega kraja solnce še videti. . . Planil je gor po hribu — tu je ležala kučma. Spoteknil se je, padel, segel z rokami do kučme.

"Korenjak!" je zaklical starosta. "Si pridobil veliko zemlje."

Ko je hotel hlapec Pahomu priskočiti na pomoč, ga vzdigniti, je videl: iz ust mu je tekla kri, bil je mrtev.

Hlapec je tarnal.

Starosta je čepel na tleh, smejal se je na glas in se držal za trebuh. Zdaj se je vzdignil in vrgel hlapec lopato: "Tu, kopaj!"

Baškirji so vstali in so šli.

Hlapec je ostal sam z mrličem. Izkopal je Pahomu grob, ravno tolik, kolikor je merilo od glave do nog — tri aršine — in ga je zagrebil.

Zaključki seje eksekutive socialistične stranke.

Eksekutiva socialistične stranke ima svoje redne seje vsake tri mesece, ožji delovni odbor eksekutive pa se shaja po potrebi.

Zadnja seja glavnega strankinega odbora se je vršila v Philadelphiji dne 16. in 17. septembra. V sledenjem podajamo v kratkih obrisih izvleček zapisnika te seje.

Udeležili so se jo od eksekutive James H. Maurer, F. L. Berger, G. E. Roewer, B. Charney Vladeck in eksekutivni tajnik Otto Bransteter.

Navzoči so bili nadalje: Albert Weisbord, direktor Socialistične Mladinske Lige; W. H. Reivo od finske socialistične federacije; Martin F. Plunkett, tajnik socialistične stranke za državo Connecticut; Birch Wilson, tajnik soc. stranke za Pennsylvanijo; Joseph Bearak, zastopnik soc. organizacije za državo Massachusetts, S. M. Neistadt, tajnik stranke za Maryland in W. M. Feigenbaum, član eksekutive newyorške socialistične organizacije.

Maurer je bil izvoljen za predsednika prve seje.

Socialistična mladinska organizacija.

Kot prva točka dnevnega reda je bila razprava o pojačanju Socialistične Mladinske Organizacije (Young People's Socialist League, okrajšano Y. P. S. L.) O tem je podal obširno poročilo načelnik departamenta YPSL., ki je bil dalj časa na organizacijski turi za Socialistično Mladinsko Organizacijo. Podal je tudi sledeča priporočila:

Da naj strankina eksekutiva skliče splošni kongres YPSL., ki naj se vrši v Fitchburgu, Mass., enkrat pred 31. decembrom. Kongresa naj se udeleži tudi en član eksekutive. Priporočilo sprejeto. Roewer pa je bil izvoljen za zastopnika eksekutive na kongresu mladinske organizacije.

Da naj stranka izda posebne znamke v prid YPSL., katere naj bi si člani prostovoljno nabavljali. Sprejeto, da tajništvo stranke nabavi take znamke pred 1. novembrom.

Da naj stranka uvede dualne znamke, ki bi značile članstvo v stranki in njeni mladinski organizaciji. Ista naj se jih pravčasno, da bodo vse te stvari v redu, ko se prične splošna kampanja za organiziranje mladinskih postojank v jesenskih in zimskih mesecih. Nasvet sprejet.

Da naj glavni urad stranke pozove vse prominentne socialiste po svetu, naj prispevajo članke in razprave za glasilo mladinske organizacije. Ob enem naj se uvede diskuzija, kako pojačati socialistično mladinsko gibanje po svetu. Sklenjeno, da se nasvet preda tajništvu stranke, ki naj ga izvede po možnosti. (V 784. štev. Proletarca je priobčeno obširno poročilo o "Mednarodnem sestanku za socialistično vzgojo", na katerem se je obravnavalo o razširjenju socialistične vzgoje med mladino. — Ured.)

Da naj se v strankina pravila uvede točka, ki bi določala, da morajo biti vsi strankini člani pod 25 let starosti tudi člani YPSL. Nasvet odklonjen.

Da naj se vsa literatura, ki jo izda stranka, prodaja centralnemu uradu YPSL. po nakupni ceni (at cost), tako da jo bo slednji urad lahko razpečeval med socialistične mladinske organizacije po enakih cenah z enakim popustom kakor glavni urad stranke. Nasvet odklonjen. Zaključeno, da je najpraktičnejše, ako mladinske organizacije naročajo vse strankine potrebšči-

ne, kakor tudi literaturo, direktno iz strankinega urada.

Da glavni stan stranke preda glavnemu uradu YPSL. vse znake, zastavice, bandera itd., in da se mu dovoli nabaviti novih podobnih potrebščin, ako potrebno. Nadalje naj se mu izroči tudi vse poslovne knjige, sezname in pisarniško opremo bivše Soc. mladinske organizacije, ki je po razdorih in frakcijskih bojih razpadla. Nasvet sprejet, gl. tajniku pa se naloži, naj ga izvede.

Da se gl. direktorju YPSL. nakaže \$50 mesečno za tekoče stroške. Sprejeto.

Kongresna kampanja.

Gl. tajnik Bransteter je podal poročilo o kongresni kampanji stranke za jesenske volitve. Socialistična stranka bo imela kandidate v vse važnejše urade v sledečih državah: Massachusetts, Connecticut, New York, New Jersey, Pennsylvania, Maryland, West Virginia, Michigan, Indiana, Illinois, Wisconsin, Missouri, Arkansas, Kansas, Oklahoma, Colorado, New Mexico, Wyoming, Utah, California. Lista kandidatov ne bo popolna v vseh državah. Volitve se vrše dne 7. novembra.

V državi Kentucky ni splošnih volitev to leto; vrše pa se volitve za kongresnike in soc. stranka ima kandidata v enem distriktu.

V času, ko se je vršila seja, ni še potekel čas za izpolnjenje nominacijskih peticij v Minnesoti, New Hampshire, Iowa, Montana, Rhode Island. Socialisti so nabirali peticije za nominiranje svojih kandidatov v vseh teh državah.

Stranka ima v zadnjih mesecih zaznamovati precej napredka; v mnogih krajih so ustanovljene nove strankine postojanke, oziroma reorganizirane stare. Na agitacijo po raznih državah je bilo poslanih toliko govornikov, kolikor so dopuščale sredstva in moči strankine organizacije. Vsem zahtevam se ni moglo zadostiti, ker bi bili stroški previsoki, ki bi jih stranka v sedanjí obsežnosti ne mogla zmagati.

Poročila strankinih funkcionarjev.

Sodrug Bearak poda poročilo o strankinih aktivnostih v novoangleških državah. Želi, naj se za njegov delokrog nakaže primerna vsota v agitacijske svrhe.

Državni tajnik soc. stranke za Connecticut poroča o stanju stranke v njegovi državi in izvaja, da je polje za agitacijo zelo ugodno, toda državni organizaciji primanjkuje sredstev. Zato želi, naj se ji nakaže \$100 za kampanjske svrhe.

Birch Wilson, tajnik strankine organizacije za Pennsylvanijo želi, naj jim glavni urad pošlje govornika za mesec oktober, troške bo trpela državna organizacija.

Poročila so podali W. M. Feigenbaum za newyorško organizacijo; W. H. Reivo za Finsko federacijo; B. C. Vladeck za Židovsko socialistično alianco; V. L. Berger za strankino organizacijo v Wisconsinu; Leo M. Harkins za mesto Philadelphijo.

Za zedinjeno akcijo.

Gl. tajnik poroča, da bodo strankini člani v Rhode Islandu prisostovali konferenci, ki se vrši 17. septembra z namenom, da se postavi skupna kandidatna lista z Workers Party in drugimi delavskimi skupinami. Roewer predlaga, naj se svetuje članom v Rhode Islandu, naj se ne udeležijo takozvane konference za "zedinjeno fronto", ne kot posamezniki, niti ne kot zastopniki soc. stranke; nadalje predlaga, naj se pošlje tja soodr. Albert Weisbord, ki naj članstvu pojasni stališče eksekutive.

Ob zaključku zborovanja je prejela eksekutiva brzojav iz Rhode Island, v katerem se ji naznanja, da so se socialisti odstranili iz konference, o kateri je gori omenjeno, in da bodo postavili popolno listo socialističnih kandidatov.

To je bilo v splošnem delo prvega dneva seje. Zvečer se je vršil velik shod, ki ga je aranžirala socialistična organizacija v Philadelphiji.

Zborovanje se je nadaljevalo v nedeljo 17. septembra. Za predsednika seje je bil izvoljen V. L. Berger.

Prečitajo se razni brzojavi in poročila. Komunikacija od C. R. Mabee-ja se izroči v rešitev tajniku. Prečita se poročilo E. Seidela, tajnika strankine organizacije za Wisconsin, nadalje poročilo tajnika Židovske federacije, tajnika Jugoslovanske socialistične zveze in druga poročila, o katerih so bili storjeni potrebni zaključki.

Roewer predlaga, naj se tajnika pooblasti, da skuša pridobiti sodruga Shiplacoffa za nabiranje prispevkov od unij v prid socialistične kampanje. Sprejeto.

Vladeck predlaga, naj se, ako le mogoče, napravi aranžmo s sodrugom Hillquitom za obdržavanje predavanj, in to takoj ko se vrne Hillquitt iz potovanja po Evropi. Sprejeto.

Tajnik poroča o prodaji strankinega poslopja v Chicagi in omenja, da bo skupna pogodba sklenjena najbrž že septembra.

Maurer predlaga, da naj se v slučaju, ako se poslopje proda, naloži \$10.000 v stalni gradbeni fond, kakor so bile instrukcije clevelandske konvencije, in da naj se ta vsota investira na prve vknjižbe, ki pa morajo biti preje potrjene od glavnega odbora. Sprejeto.

Roewer predlaga, naj se, ako se poslopje, v katerem je sedaj glavni urad stranke, proda, najame v Chicagi nove prostore za urad, toda najemna ne sme presežati \$100 mesečno. Sprejeto.

Roewer predlaga, naj se izda komunikacija, s katero naj se svari članstvo stranke in njene posamezne organizacije, naj bodo oprezne, kadar prihajajo nanje razni apeli od številnih odborov in organizacij za prispevke v ta ali oni namen in naj se ne daje nikakih prispevkov, ako niso apeli potrjeni od strankine eksekutive. Sprejeto.

Berger predlaga, naj se strankini organizaciji za Connecticut da literature v vrednosti \$100. Sprejeto.

Vladeck predlaga, naj se priporoča strankini organizaciji v New Hampshire in v Connecticutu, da naj se pridružita distriktni grupi novoangleških držav in s tem pomagajo ojačati socialistično gibanje v omenjenem teritoriju. Sprejeto.

Maurer predlaga, naj se organizaciji novoangleških držav dovoli \$25 mesečno v literaturi in \$25 v gotovini za dobo šest mesecev v agitacijske svrhe. Sprejeto.

Maurer predlaga, naj se pošlje organizatorja v New Hampshire za dva tedna, kakor želi tamošnja organizacija. Sprejeto.

Prečita se poročilo sodruga Neistadta, tajnika strankine organizacije v Marylandu, o aktivnostih stranke z ozirom na namerovano skupno akcijo z delavsko stranko v volilni kampanji 5. kongresnega distrikta.

Maurer predlaga, da se v okoliščinah, kakor jih opisuje sodr. Neistadt, ne priporoča namerovane kombinacije in svetuje strankini organizaciji, naj nominira vse kandidate iz svojih vrst. Sprejeto.

Prečita se komunikacija H. M. Merrilla, tajnika soc. stranke za New York, tičoča se kooperacije med

socialistično in farmersko-delavsko stranko za nominiranje kandidatov za državne urade na skupni listi. Propozicija, kakor jo je predložil Merrill, se odobri.

Sodr. Plunkett iz Connecticuta poroča o podobni akciji v njegovi državi. Se vzame na znanje.

Gl. tajnik predloži rokopis od Alfred Baker Leewsa z naslovom "Kako kapitalizem znižava produkcijo." Sklenjeeno, da se stvar izda v obliki brošure, s torju se pa sugerira, naj spremeni naslov tega dela.

Gl. tajnik poroča, da se je priglasila za pridruženje k ameriški socialistični stranki socialistična stranka v Porto Rico na podlagi strankine konstitucije in podatkov k nji, sprejetimi na clevelandski konvenciji, ki določajo pridruženje socialističnih strank v kolonijah Zedinjenih držav k ameriški socialistični stranki. Aplikacija soc. stranke v Porto Rico je bila poslana zaeno z naročilom za štiri mesece članskih znamk za petsto članov.

Roewer predlaga, naj se aplikacijo sprejme, tajniku pa se naloži, naj jim izda čarter, pošlje potrebne tiskovine, pojasnila in sploh vse kar je potrebno. Sprejeto.

Komunikacija tajnika J. S. Z. v pogledu razdelitve kampanjskega fonda, v kolikor se ga nabere od strani JSZ., se izroči v rešitev gl. tajniku.

Sprejme se daljša resolucija, v kateri se obsoja sodnijsko prepoved, izdana zoper stavkujoče železničarje.

Po sprejetju te resolucije je bilo stavljenih še nekaj predlogov, na kar je bilo zborovanje zaključeno.

Podajamo ta izrpek zapisnika strankine eksekutive, da seznanimo člane JSZ. in čitatelje "Proletarca" z njenim delom. Prihodnja seja eksekutive soc. stranke se bo vršila enkrat v decembru.

"Demokratska stranka je stranka preteklosti; republikanska stranka je stranka sedanjosti; socialistična stranka je stranka bodočnosti". — Kongresnik Meyer London.

Praktičen način ženitve.

Statistike velikih ameriških list pripovedujejo, da se zakonske zveze ne pomnožujejo sorazmerno z množitvijo prebivalstva v mestih. Na tisoče mladih ljudi ne more iti v zakon vsled pomanjkanja sredstev. Stanarina je visoka, pohištvo je drago, plače pa majhne. To nam je prinesla civilizacija.

Južnoameriški Indijanci ne vedo nič o civilizaciji, pa tudi o draginji in majhnih plačah nimajo pojma. Kapitalistov nimajo med sabo; vsi žive nekako iz dneva v dan. Mladina je tudi med njimi revna, kajti kar imajo Indijanci tam premoženja, je v rokah oženjenih ljudi. Če hočeš med nekaterimi rodovi južnoameriških Indijancev kaj šteti, se moraš oženiti. Kadar se fant in dekle sporazumeta za zakon, sporočita svoj zaključek roditeljem in sorodnikom. To je za začetek edina njuna skrb. Sorodniki in stariši zaročencev pa imajo na skrbi preskrbeti novozaročencema kočjo in hrano vsaj za prve tedne. Moški nanese skupaj gradbenega materiala in zgrade kočjo, ženske pa jima nanosijo jedil. Potem je poroka in rom-pom-pom, kakor se spodobi po stari indijanski navadi. Novoporočenca imata kočico in hrano, potem pa že kako skrbita naprej. Vsekakor bo idealno, kakor pri nas.

A. P. ČEHOV: ◆

ODDELEK ŠT. 6

◆ Prevedel Josip Vidmar. ◆

(Nadaljevanje.)

— Dobro povedano, — je spregovoril Andrej Jefimič in se je smehljaj od zadovoljstva. — To je dobro, to verujete. S tako vero je lahko prepevaje živeti, morda če bi bili v steni zazidani. Ali ste kdaj izvolili okusiti kake šole?

— Da, bil sem na univerzi, toda končal nisem.

— Misleč in razglablajoč človek ste. Pri vsakih različnih mišljenjih lahko najdete mir v samem sebi. Svoboda in globoko mišljenje, ki stremi k razumevanju življenja, in popolno proziranje neumne ničevosti sveta — to sta dva najvišja blagorja, kar jih je človek kdaj znal. In lahko jih imate, pa če bi živeli za tremi svetlinami. Diogen je živel v sodu, pa je bil bolj srečen kot vsi cesarji sveta.

— Vaš Diogen je bil tepec, — je mrko spregovoril Ivan Dimitrič. — Kaj pripovedujete o Diogonu in o nekakšnem razumevanju? — se je naenkrat razjezil in se skočil pokonci. — Jaz ljubim življenje, ljubim strastno! Manijo zasledovanja imam, neprestan strah me muči, toda včasih pridejo trenutki, ko me naenkrat objame kopnenje po življenju, in takrat se božam, da nebi znorel. Grozno se mi hoče živeti, grozno!

Razburjen je stopil po oddelku in rekel z znižanim glasom:

— Kadar sanjarim, me obiskujejo prikazni. Nekaj ljudje prihajajo k meni, glasove slišim, muziko in mi se mi, da se sprehajam po nekakih gozdih, po brežnjakih, in tako strastno si zaželim beganja, skrbi. .. Povejte mi no, kaj je tam novega? — je vprašal Ivan Dimitrič. — Kaj je tam?

— Ali bi radi vedeli za mesto ali sploh?

— No, najprej mi povejte o mestu, potem pa o splohu.

— Torej kaj? V mestu je mučno dolgočasno. . . . Vse za človeka, da bi se z njim pogovorili, ni ga, ko bi poslušali. Novih ljudi ni. Sicer pa, pred kratkim je prišel mlad zdravnik — Hobotov.

— Že tedaj je prišel, ko sem bil jaz še zunaj. Kaj, sploh?

— Da, nekulturen človek. Čudno, veste. . . . Sodé vsem, ni v naših stolicah umstvene stagnacije, največ celo napredek je videti, — to se pravi, da morajo biti tam tudi pravi ljudje, toda bogve zakaj pošiljajo k nam vedno take ljudi, da bi jih najraje ne videl. Nesrečno mesto!

— Da, nesrečno mesto! — je vzdihnil Ivan Dimitrič in se zasmel. — Kako pa je sploh? Kaj pišejo v časopisih in revijah?

V oddelku je bilo že zelo temno. Doktor je vstal in je jel stojé pripovedovati, kaj pišejo za mejo in v bližini, in kakšno smer mišljenja je opaziti. Ivan Dimitrič je pozorno poslušal in je stavil vprašanja, naenkrat pa se je zgrabil za glavo, kakor da se je spomnil nekaj groznega, in je legel na posteljo s hrbtom proti doktorju.

— Kaj vam je? — je vprašal Andrej Jefimič.

— Niti ene besede ne zaslišite več od mene! — je grobo spregovoril Ivan Dimitrič. — Pustite me!

— Zakaj vendar?

— Pravim vam, da me pustite! Kaj hudiča?

Andrej Jefimič je skomignil z rameni, vzdihnil in odšel. Ko je šel preko veže, je dejal:

— Kako bi bilo, če bi tukaj pospravil, Nikita? . . . Grozno težak duh!

— Čujem, vaše visoko blagorodje.

— "Kako prijeten mlad mož! je mislil Andrej Jefimič, ko je šel v svoje stanovanje. — Ves čas, kar živim tukaj, je to menda prvi človek, s katerim je mogoče govoriti. Zna presojati in se briga ravno za tisto, za kar se je treba brigati."

Med branjem in potem, ko je legel spat, je ves čas mislil o Ivanu Dimitriču, ko pa se je drug dan zbudil, se je spomnil, da se je včeraj seznanil s pametnim in zanimivim človekom in se je odločil iti pri prvi priliki še enkrat k njemu.

X.

Ivan Dimitrič je ležal v isti pozi kakor včeraj, glavo je objel z rokami in noge pritegnil k sebi. Njegovega obraza ni bilo videti.

— Zdravstvujte, prijatelj, — je rekel Andrej Jefimič. — Ne spite?

— Prvič, vam nisem noben prijatelj, — je spregovoril Ivan Dimitrič v blazino: — drugič si pa zastonj prizadevate: niti ene besede ne spravite iz mene.

— Čudno. . . — je zamrmral Andrej Jefimič v zadregi. — Včeraj sva se tako mirno pogovarjala, naenkrat pa vas je nekaj užalilo, da ste nenadoma prekinili. . . . Najbrž sem se kako nerodno izrazil, ali pa sem sicer izrazil misel, ki se ne strinja z Vašimi naziranjimi. . . .

— Da, kar mislite si, da vam bom verjel! — je dejal Ivan Dimitrič, se dvignil in posmehljivo in vznemirjeno gledal na doktorja; oči je imel rdeče. — Vohuniri in špionirati greste lahko kam drugam, tukaj pa nimate kaj opraviti. Še včeraj sem spoznal, zakaj ste prišli.

— Čudna fantazija! — se je nasmehnil doktor. — Torej mislite, da sem špion?

— Da, mislim. . . Špion ali pa doktor, kateremu so poverili, da me opazuje, — to je vseeno.

— Ah kakšen, oprostite. . . čudak ste!

Doktor je sedel na stolico poleg postelje in je očitajoče zmajal z glavo.

— No recimo, da imate prav, je rekel. — Recimo, da vas izdajalsko lovim za besede, da bi vas izdal policiji. Primejo vas in potem sodijo. Toda kaj vam bo na sodnji ali v ječi hujše kot tukaj? In če vas obsodijo na izselitev ali pa celo v katorgo, kaj bo to hujše, kot sedeti v temle traktu? Mislim, da ne. . . Če sa se imate potem bati?

Bilo je videti, da so te besede vplivale na Ivana Dimitriča. Mirno se je vsedel.

Bilo je okrog pete ure zvečer, ko Andrej Jefimič navadno hodi doma po sobah in ga Darjuška sprašuje, ali nebi bil čas, da bi pil pivo. Zunaj je bilo tiho, jasno vreme.

— Pô kosilu sem šel malo na izprehod, no pa sem stopil k vam, kakor vidite, — je rekel doktor. — Popolnoma pomlad.

— Kakšen mesec je sedaj? Marc? — je vprašal Ivan Dimitrič.

— Da, konec marca.

— Ali je zunaj blatno?

— Ne, ne posebno. V vrtu so že stezice.

(Dalje prihodnjič.)

Čitanje je zelo priporočljivo. Ampak med čitanjem lepih, koristnih reči in šundromanov je razlika.

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA.

DOPISI.

Petletnica ruske revolucije.

CHICAGO, ILL. — Zadnja svetovna vojna jo pomogla tudi k padcu carizma in z njim je bila strmo glavljena največja reakcionarna trdnjava sedanjega veka. Brezprimerna korupcija, tiranija in najhujše nazadnjaštvo je spremljalo carizem na njegovi poti. Toda tudi carizmu je trkala smrt na vrata.

V dumi, v katere je bilo le malo socialistov, pač pa več liberalnih elementov, prepojenih z buržvaznim duhom, je bilo opaziti več in več opozicije proti carizmu. Zato jo je car Nikolaj dne 11. marca leta 1917 razpustil, toda duma se ni ozirala na njegov dekret, proglasila se je za vrhovno telo, vrgla staro vladno formirala novo.

Dne 15. marca 1917 so prisilili carja, s katerim so se sešli v Pskovu, na odstop. Car, prisiljen podpisati svojo odpoved, je prenehal biti car in Rusiji se je pokazala prva zora nove bodočnosti. Carja so zaprli v Carsko celó, pozneje pa so ga poslali v Tombolsk. Danes je nekdanj mogočni vladar pozabljen kakor je pozabljen njegov grob.

Na čelu prve ruske vlade po padcu carizma so bili Mihael Rodzianko, princ Jurij E. Levoff in profesor Pavel N. Miljukov. Ti možje so bili predstavniki in zagovorniki kapitalističnega reda; skušali so voditi vojno naprej na strani zaveznikov, toda rusko ljudstvo, oddahnjeno, da se je iznebilo svojih romanovskih krvnikov, se je hotelo rešiti tudi vojnih grozot. Vojaki so želeli zapustiti zakope, se vrniti v domačijo in si vzeti zemljo, ki so jo prej lastovali veleposestniki, katerim so tlačanili. Pritisk je bil vedno večji in vlada je bila prisiljena pozvati v kabinet tudi nekaj ljudskih zastopnikov, med njimi Aleksandra Kerenskija. To se je zgodilo meseca maja 1917. Situacija za vladu se ni s tem nič spremenila. Odlasala je z rešitvijo zemljiškega vprašanja in vztrajala je naprej v vojni proti Nemčiji in Avstro-Ogrski. Pod pritiskom razmer je bila prisiljena odstopiti od vodstva, katerega je prevzel Aleksander Kerenskij, ki si je sestavil novo ministerstvo. Tudi nanj so pritiskale zavezniške sile, naj tira utrjene ruske armade naprej v vojni zoper centralne sile. Rusija je sicer izdala proklamacijo s pozivom za mirovno konferenco in navedla pogoje, na podlagi katerih naj bi se vršila, toda niti pri vladah v zavezniških niti v centralnih državah ni našla odziva. Delavsko in kmečko ljudstvo je to še bolj podžgalo v zahtevi, naj Rusija izstopi iz vojnega vrtnca. Kerenskij se je nahajal med dvema ognjema. Na eni strani zavezniški imperializem, ki se je boril na življenje in smrt s kajzerskim imperializmom, na drugi strani ruske mase, ki so zahtevale mir. Razun teh so poskušali kontrarevolucionarni elementi postaviti carizem nazaj. Stališče Kerenskijevega režima je bilo omajano in dne 7. novembra 1917 so ga vrgli sovjeti, nad katerimi so dobili vodstvo bolševiki, ki so predstavljali levo krilo ruskega socialističnega gibanja, izključivši stranko socialnih revolucionarjev, katere vodja je bil takrat Kerenskij.

Voditelja sovjetske Rusije sta postala Lenin in Trockij.

Pet let je preteklo od padca carizma, pet let bo 7. novembra, odkar je na krmilu sedanji režim, ki je po mnogih izkušnjah, po mnogih dobrih in slabih korakih vendar ohranil Rusijo revoluciji.

Petletnico ruske revolucije bo praznoval z veliko proslavo dne 5. novembra tudi jugoslovanski socialistični klub št. 1, JSZ, v Chicagi. Vršila se bo v Narodni dvorani. Program bo raznovrsten, primeren temu praznovanju.

Prirredbe kluba št. 1 se razlikujejo od prirredb drugih organizacij v tem, da so prirejene v duhu razredno zavednega delavstva. Kdor je bil na naši pro-

slavi pariške komune zadnjo pomlad, se bo še spomnjal bogatega, zelo dobro izvajanega programa, ki je zadovoljil številne udeležence. Istotako bo klub storil svojo dolžnost na priredbi dne 5. novembra. Pripravljalni odbor je marljivo na delu in to nam je pokazal, da nam bo nudila priredba izreden užitek. Jugoslovansko delavstvo v Chicagi že sedaj opozarjamo, naj v nedeljo 5. novembra rezervira za poset slavnosti petletnice ruske revolucije. — *Član dramskega odbora kluba št. 1, JSZ.*

Obvestilo.

CHICAGO, ILL. — V nedeljo dne 5. novembra priredi socialistični klub št. 1 slavnost petletnice ruske revolucije v Narodni dvorani. Popoldne je prost zabava, zvečer program, po izčrpanem programu pa in prosta zabava. Vstopnice se dobe pri članih in članicah kluba št. 1 in pri tajnikih in tajnicah tistih delavskih društev, ki jih bodo hoteli prodajati. Dobe se tudi v uradu "Proletarca." Kdor izmed sodrugov in sodruginj še nima vstopnic za prodajo, naj jih dobi pri tajniku kluba.

Pripravljalni odbor.

Razlika med škodljivim in ustvarjajočim delom.

GLENCOE, O. — Ne morem drugače, kakor da se zopet oglasim in povem razdiračem delavskega gibanja, kaj mislim o njih.

Kapitalizem je v Zedinjenih državah danes v sili, kakor si le more želeli. S progono in s podnetvanjem bojev v delavskih vrstah je zelo oslabil odpornost moč ameriškega proletariata, četudi je razredna zavest slednjega mogoče nekaj večja kakor je bila pred vojno. Ampak razdruženost in demagogiranje raznih "delavskih" prerokov je postavilo ameriško delavstvo v defenzivno, v kateri izgublja bitke, četudi ne vse popolnoma.

Demagogi, ki še niso zadovoljni s svojimi uspehi, napadajo socialistično stranko in pri tem neprenehoma zatrjujejo, da je "mrtva". Dostojni ljudje puste miru, le kako suroveži se dobe, ki jih snujejo. Ampak pri stranki ameriških socialistov je nekaj drugega narobe, kar se ne dopade demagogom, in to napačno je, da socialistična stranka — ni mrtva! Živi in se razvija, kljub ogromnim zaprekam, klub zbežanosti delavstva, kljub svojim številnim sovražnikom na desni in levi. Zato, ker je živa stranka, jo napadajo.

Jesen je tukaj in novemberske volitve. Kjer je imela stranka dovolj zvestih sodrugov, pripravljajo delati za socializem, tam ima svoje kandidate in vrši se živahna kampanja na političnem bojišču. Volilna kampanje socialistične stranke pomenijo vzgojevanje delavstva, ne zavajanje; socialistična stranka uči volilce, kapitalistične stranke jih opajajo s frazami o dobrih časih, z godbo, igrami itd. Socialistična stranka ne obljublja za danes več kakor se more danes doseči in v tem se razlikuje od ekstremistov, ki obljubljajo veliko več kakor bi mogli doseči tudi če bi zmagali. Oni so odgovorni za razočaranja vsled njihove pogrešne taktike med nevedno delavsko maso. Zato je to ostane socialistična stranka res tudi delavska stranka, stranka ki uči, organizira in vsposoblja delavstvo in bodočo družbo.

Slovenski lokalni list v Wisconsinu, oziroma njegov urednik, je tudi prišel v tabor novega razodetja. Volilna pravica je farsa, zatrjuje. Zakaj je farsa, pa ne pove. Ko bi bili ti gospodje pravični in pošteni, bi povedali, da bo volilna pravica farsa toliko časa, dokler bodo delaveci hlapčevali kapitalističnim strankam. In kakor hlapčujejo na voliščih, tako so jim pripravljene hlapčevati v armadi, v "kazaški" gardi, v policijskih vrstah in v številnih "stoprocentnih" patriotičnih so-

organizacijah. Delavstvo hlapčuje fizično in duševno, ker je nevedno, torej ga je treba učiti. Če imamo večerli gnilobo, ni to raditega, ker je volilna pravica, ampak zato, ker so delavske mase ignorantne in v takem stanju ne morejo zavedati svoje moči. Socializem uči, da je treba za boljšo družabno formo imeti tudi boljše ljudstvo. V divjaški družbi je bilo treba hujakov, v socialistični družbi pa bo treba socialistov, tega, ljudstva, ki bo poznalo in razumelo socializem.

Zavajalnim agentom, ki rujejo med slovenskim delavstvom, naj povem, da bodo našli slab odziv. Ljudje so bolj in bolj spoznavajo in so izprevideli, kakšni so njihovi nameni. Lističi, ki jih izdajajo, da privedejo z nami delavstvo "na pravo pot", ne bodo našli opore nad našim ljudstvom, ker spoznava, kakšna je njihova "prava pot". Blufanje vleče en čas pri nekaterih, vendar samo en čas.

Časopisi, ki rujejo proti socialistični stranki, niso mesto med delavstvom. Podpora naj si iščejo pri kapitalistih, za katere delajo, četudi indirektno in morajo ne da bi se tega zavedali. Revolucionaren list v socialističnem pomenu besede je tisti, ki ljudi uči, ki jih pridobiva v organizacijo, ki jih vzgaja, ne pa hujška in dela iz njih fanatike, mesto trezne, razumne ljudi.

Frazarji okoli "Radnika" bodo prej ali slej izprevideli, da slovenski delavci niso kakor črede ovac, katere se more poljudno nagnati v to ali ono stajo. Denar, ki ga trošijo za pridobitev našega delavstva v prid njihovih zmešanih pojmov, je vržen proč in bi ga lahko koristnejše porabili.

Nedolgo, ko mi je večletni čitatelj "Radnika" (preje "Znanje") dejal, da se je že naveličal čitati same fraze, vsaki teden ene in iste. Ponudil mi je omenjeni list in mi omenil, da ga lahko pregledam in če se mi zdi umestno, naj tudi napišem kaj v "Proletarca" o tem. Ko sem listal po njemu, sem našel v njemu napad na E. V. Debsa, katerega je spisal neki J. D. Čudim se Teodorju Cvetkovu, da dopušča take stvari v list. Ni ravno treba, da bi se človek moral strinjati z vsem, kar je storil Debs; to je skoro nemogoče, tudi če je človek socialist. Pisec dotičnega napada ni socialist, zato napada vse, kar propagira socializem, in tako se je pravil tudi na Debsa, dasiravno taki napadi Debsa ne povišujejo.

Kdor hoče dobiti pravo sliko o delavskem gibanju, kdor hoče resno, vzgojevalno gradivo, ta naj čita socialistične liste in knjige. Slovenski delavci, širite "Proletarca", ki je list socialistične agitacije, ki navaša delavstvo, naj se pridruži socialistični stranki, naj glasuje za njene kandidate, naj v unijah deluje za modernjšo formo, za pravi industrialni boj, ki bo imel za cilj predrugačenje vsega ekonomskega sistema. Ne fraze, ampak vztrajno socialistično delo nas bo privedlo v boljše bodočnost.

NACE ZLEMBERGER.

Vabilo na zabavo ženskega društva "Nada".

CHICAGO, ILL. — Večina dopisov v slovenskih listih se pridenja s pritožbami o slabih delavskih in življenjskih razmerah. Tudi pri nas se ne moremo kaj pohvaliti v tem oziru. Delo se sicer še kako dobi, ampak plače so tako nizke, da ni vredno o njih ni govoriti. Draginja je zmerom enaka, ene potrebščine pa postajajo še dražje.

Kljub slabim časom pa je naše društveno življenje vendar živahno. Priredba se vrsti za priredbo, kajti prav v takih časih, kakor jim imamo sedaj, potrebuje delavsko ljudstvo vsaj malo razvedrila. Zato skrbje za zabavo naše organizacije. Skoro je ni nedelje, da se ne bi vršila kaka priredba, bodisi plesna veselica, vinska trgatev, igra, ali pa nas kako pevsko društvo preseneti s svojim koncertom. Nihče se ne more pritožiti, da mu je dolg čas.

V nedeljo dne 8. oktobra pa priredi žensko društvo "Nada", št. 102, SNPJ., veliko vinsko trgatev in veselico v Narodni dvorani na So. Racine Ave. in 18. mesta. Priprave so v polnem teku. Soditi po njih bo vinograd poln zlahčnih grozdov in drugih sadežev. Tudi oče župan in mamka županja se pridno pripravljata za svoje težavno delo. Viničarke pa vestno kinčajo klobuke svojim fantom, oziroma viničarjem.

Zabave društva "Nada" so bile vedno številno obi-

skane in upamo, da nam občinstvi tudi to pot pokaže svojo naklonjenost. Bratskim društvom bomo znale pose-
sete vračati.

Naj še omenim, da bo za postrežbo kar najboljšje preskrbljeno. Plesalcem bo ustreženo z dobro godbo. Na veselo svidenje dne 8. oktobra!

Članica veseličnega odbora.

LISTU V PODPORO.

CHICAGO, ILL.: John Rayer	\$ 50
CANONSBURG, PA.: Frank Majzelj	15
DETROIT, MICH.: L. Urbancich, od provizije	.90
SO. BEND, IND.: Frank Stefanich	50
KENOSHA, WIS.: Frank Zerovec, od provizije	1.30
GROSS, KANS.: John Kunstelj, 30c; Frank Ho-	
mar, 50c; skupaj80
MILWAUKEE, WIS.: John Shabus50
SPRINGFIELD, ILL.: Frank Besjak	1.00
RACINE, WIS.: Joe Radelj	1.00
KENOSHA, WIS.: Jos. Hrovat	1.00
McINTYRE, PA.: Frank Kovach50
LIBRARY, PA.: Mike Primozich, od provizije	.60
JOHNSTON CITY, ILL.: Steve Erjavec, \$1.00;	
Jos. Shum, 35c; John Shum, 28c; skupaj..	1.66
MINERAL, KANS.: John Brezovar	1.00
ELY, MINN.: Math Praprotnik	1.00
PITTSBURGH, PA.: Anna Skerl50
CLEVELAND, O.: Lawrence Gorjup	5.00
DETROIT, MICH.: Joe Kos	1.00

Skupaj

Zadnji izkaz

Skupaj

Agitatorji na delu.

Število naročnin, ki so jih poslali agitatorji za razširjenje Proletarca:

John Teran, Ely, Minn.	10
Frances A. Tauchar, Chicago, Ill.	8
Anton Zornik, Herminie, Pa.	6
Joseph Kodrich, Cleveland, O.	6
Lawrence Gorjup, Cleveland, O.	6
John Kokošin, Girard, O.	5
Frank Besjak, Springfield, Ill.	5
Louis Urbancich, Detroit, Mich.	3
Tony Ogrich, Ohio	3
Jernej Kokelj, Irwin, Pa.	3
Nace Zlemberger, Glencoe, O.	3
Chas. Pogorelec, Chicago, Ill.	3
A. J. Furlan, Iowa City, Ia.	3
John Kunstelj, Gross, Kans.	2
Frank Benchina, Chicago, Ill.	2
Mike Primozich, Library, Pa.	2
Frank Martinjak, Johnston City, Ill.	2
John Ban, Pittsburgh, Pa.	2
Peter Bukovec, Bon Air, Pa.	2
Ant. Grbec, Lloydell, Pa.	1
Fr. Zerovec, Kenosha, Wis.	1
Fr. Kogovšek, Niles, O.	1
Peter Swolšak, Chicago, Ill.	1
Fr. Richter, Montana	1

SODRUGOM V CLEVELANDU.

Seje socialističnega kluba št. 27. se vrše vsako drugo nedeljo v mesecu ob 9:30 dopoldne v klubovih prostorih v Slov. nar. domu. Dolžnost vsakega sodru-
ga je, da redno prihaja k sejam. — Tiste, ki simpatizi-
rajo s socialističnim gibanjem, pa še niso pri soc.
stranki, vabimo, naj pristopijo v naš klub in tako po-
magajo pri delu za osvoboditev proletarijata. Prva
naloga delavca je, da postane razredno zaveden. Pri
tem pa vpoštevajmo geslo: "V organizaciji je moč!"

VAŽNO ZA ROJAKE V HERMINIE.

Socialistični klub št. 69, JSZ, zboruje VSAKO
TRETJO NEDELJO V MESECU ob 2 popoldne v dve-
rani društva Frostomisleci, št. 87, SNPJ.

Rojaki, pristopite k naši organizaciji, da s tem
ojačate naše vrste.

Anton Zornik, Box 202, Herminie, Pa.

IZ UPRAVNIŠTVA.

Poznajo vrednost dobrega lista. — Več agitatorjev. — "Bomo videli". — Vest iz Kansasa. — Južni Illinois. — Par glasov od agitatorjev. — Naročajte knjige. — Ponovni poziv.

V času brezposelnosti in stavk, posebno premo-garske, so nam mnogi naročniki pisali, naj jih počaka-mo za naročnino. To smo storili. Sedaj, ko so premo-garji skoro povsod, kjer so bili na stavki, pričeli z de-lom, dobivamo dan za dnem pisma z naročnino od ti-stih, ki je preje niso mogli poravnati. Znamenje, da so ti ljudje zavedni, da drže svojo besedo.

Stavke in brezposelnost so izčrpale delavske že-pe. Ljudje so zadolženi, plačilni dan pa ni vsaki dan. Hraniti je treba na vseh koncih in krajih, pa se še težko — zelo težko prebije. Vendar, razumni delavci se zavedajo važnosti dobrega tiska, in kakorkoli težko, vendar skrbe, da so naročeni na dobre liste, kolikor jim že dopuščajo skromna sredstva. In mi beležimo z zadovoljstvom, da ima "Proletarec" med našim de-lavstvom veliko zaslonbe, mnogo prijateljev. Kar bi potreboval, bi bilo več agitatorjev kakor jih ima. Vsaka naselbina bi jih morala imeti.

So kraji, kjer premogarji še niso dobili bitke, po-sebno v Pennsylvaniji. Dasiravno so se v neunijskih krajih premogarji pred stavko in v času stavke orga-nizirali in stopili v boj zaeno s svojimi tovariši iz u-nijskih rofov, so se prvi podali nazaj na delo takoj ko je bil sklenjen dogovor, medtem ko traja bitka po ne-unijskih poljih naprej. Proti sebi imajo ogromno silo edinstvenega kapitalizma, kljub temu bodo zmagali. Kajti delavci, če tudi so enkrat ali pa desetkrat zapo-redoma poraženi, končno morajo zmagati. Tak je naš boj. In končna zmaga je naša.

Nekí sodrug iz ene neunijske kempe nam piše, da kompanija provocira naročnike "Proletarca" in člane socialistične stranke, oziroma JSZ., kar je eno in isto. Nastopa le proti tistim premogarjem, ki so agitatorji, kajti delavski agitatorji so pravi bojevniki v razrednem boju.

Sodrug A. Z. nam piše: "Delavci so v tem letu ve-liko trpeli v svojem boju proti kapitalističnim nakanam poslabšati življenske razmere. Bomo videli, kako se bo delavci zadržali pri jesenskih volitvah." Lahko ugi-bamo, ne da bi se veliko zmotili. Delavci so zanemarjali in še zanemarjajo politično bojišče. Ogromna večina delavskih glasov gre za kapitalistične kandidate; o-gromna večina delavcev čita kapitalistične liste, ali pa take, ki so delavski le po imenu. Zato tudi pri kon-gresnih volitvah to jesen ne bomo mogli beležiti kakega posebno velikega uspeha. Razun vseh drugih naših hib imamo še to, da smo na vseh koncih in krajih raz-druženi. Radikalizma je sicer veliko, toda ne takega, ki bi hotel organizirati delavske mase. Radikalizem zabavljanja pa ne škodi kapitalizmu in ne koristi pro-letariatu.

John Brezovar iz Minerala, Kans., nam piše, da se bo potrudil razširiti "Proletarca" v ondotni naselbini. Prevzel je zastopništvo lista za Mineral in bližnje oko-lico. Poroča, da se zaveda, kolike važnosti je "Prole-tarec" za vzgojevanje našega delavstva v razredno zá-vednem duhu, zato se mu zdi potrebno širiti tak list. V Kansasu je še precej naselbin, v katerih nimamo zas-topnikov. Kedar pridejo v naše vrste?

Nace Zlemberger piše, da so se delavske razmere nekoliko boljše, ker je stavka premogarjev končana. Poslal je več naročnin in obljube poskrbeti, da se naroče na list, oziroma obnove naročnino tudi drugi.

Edina pot za širjenje socialistične misli in jačanje socialistične organizacije je, da se širi socialistični tisk med delavske mase.

V južnem Illinoisu je socialistično gibanje na našim delavstvom po znanih razdorih in Palmerjevih progonih zelo trpelo. Sedaj se obrača na bolje. Delavo so mnogo kritizirali, za kar imajo seveda veliko vno-kov. Toda razun kritike je potrebno tudi delo za pro-bujo in organiziranje delavstva. Organizirajmo se v so-cialistične klube, in z organizacijo trebimo gnihob. To je uspešen način. Kakor nam poroča so-dr. Fran Martinjak, se deluje v Johnston Cityju za ustanovitev socialističnega kluba. To je težko podvzetje v sedanjih časih splošne vzruženosti in nestabilnosti, ampak zelo hvaležno, za delavstvo koristno podvzetje. Upamo, da bodo marljivji, zavedni delavci uspeli v svojih pri-srdevanjih.

John Teran na Ely, Minn., je naprej na delu za "Proletarca". Število tamošnjih naročnikov se je z nje-govim prizadevanjem zelo pomnožilo. Če bi imeli vsaki naselbini po železnem okrožju vsaj po enega mar-ljivega agitatorja, bi se list v par mesecih zelo raz-širil. Vsekakor, potrebno bi bilo.

Eden naših starih znancev, Justin Zajec, ki je so-časno bival v Minnesoti, pozneje v La Sallu in sedaj v Grand Rapids, Mich., piše, da so tam radi stavke de-lavcev v železniških delavnicah zelo slabe delavske razmere. To se pravi, kjer so delavci na stavki, ne delajo, pa vendar delajo, kajti boj proti mogočnim kompanijam je tudi delo, pa še težavno za tiste, ki so vrše. Obljube, da kadar se razmere zboljšajo, bo pa-magal listu kolikor bo mogel. Obljubil je poslati tudi daljše poročilo za list.

V zadnjih par tednih so se zelo pomnožila naročila za knjige. To se navadno vselej dogaja proti jeseni, ko ljudje več čitajo, kakor v vročih poletnih mesecih. Priporočamo tudi drugim, naj naroče knjige iz naš-zaloga. Eventualni dobiček od prodaje knjig ne gre v privatne žepa, ampak se ga porabi za podpiranje so-cialističnega tiska. Naša zaloga vsebuje najboljša slo-venska književna dela in prevode dobrih del iz drugih jezikov. V nekaj tednih bomo našo zalogo zopet po-množili.

Kako naj se delavce seznanijo s socialistični nauki? S tem, da se jih pridobi za naročnike "Proletarca". Ako želite trebiti duh neznanja, nezavednosti in širiti luč resnice, tedaj skrbite, da se vaši tovariši in zna-nci naroče na glasilo jugoslovanskega socialističnega delavstva, na "Proletarca".

Petdesetletnica socialističnega gibanja na Češkem.

Priredba čeških sodrugov v Chicagi.

Pred petdesetimi leti je pognalo socialistično gibe-nje na Češkem svoje prve kalí. Ogromni so bili boji in žrtve zavednega češkega proletariata tekem pol sto-letja. V početku socialističnega gibanja so se podajali nosilci socialističnih misli v vsakojake nevarnosti. Obsodraženi so bili od nevedne mase, kateri so hote-li pomagati, in preganjani od vlastodržcev vse drug-če kakor dandanašnji.

Češki sodrugi v Chicagi se spominjajo dolgega bo-ja in številnih žrtev, ki so jih doprinesli sodrugi na Češkem zadnjega pol stoletja in bodo ob tej priliki priredili primerno slavnost, ki se vrši v soboto večer dne 7. oktobra v Ledeckijevi dvorani na W. 28th St. in So. Springfield Ave. (Vhod v dvorano s Springfield Ave.)

Na programu bodo govori, solospjevi, nastopi pes-kega zbora, godbene točke, živa slika in po programu prosta zabava in ples.

Češki sodrugi so povabili na to proslavo tudi jugoslovanske socialiste v Chicagi in izrekli željo, da bi na tej slavnosti nastopil tudi en slovenski govornik. Našega govornika je določen sodrug Chas. Pogorelec, upravnik "Proletarca."

Ledeckijeva dvorana se nahaja dva "bloka" vzdolžno od Crawford Ave. na 26. cesti, toda vhod v dvorano je s Springfield Ave., kakor že omenjeno.

Sodrugi in somišljeniki, udeležite se priredbe čezkih sodrugov dne 7. oktobra.

Volilcem v Chicagi.

Volilci v Chicagi, ki hočejo glasovati pri volitvah dne 7. novembra, se morajo dne 7. ali 17. oktobra registrirati; kdor se v enem ali drugem omenjenih dnevi ne bo registriral, ne bo smel voliti dne 7. novembra. Vse prejšnje registracije so neveljavne — torej se morajo registrirati vsi volilci, tudi če se niso od časa, ko so se zadnjič registrirali, nobenkrat preselili.

Ne pozabite registracijskih dnevov dne 7. oktobra in 17. oktobra.

Dne 7. novembra bodo volitve za državne in ožje uradnike, za kongresnike, vršil se bo referendum, da-li naj država Illinois plača svojim vojakom letovne vojne bonus, nadalje se bodo volilci izrekli ali proti modificiranju prohibicionističnega zakona. Dne 12. decembra pa se bo vršil referendum za sprejetje ali odklonitev nove illinoiške konstitucije, kakor jo je izdelala konstitucionalna konvencija.

Za osvoboditev političnih jetnikov.

V nedeljo 1. oktobra se je vršil v gledališču Auditorium v Chicagi velik shod za osvoboditev vseh političnih jetnikov. Navzočih je bilo 5,000 ljudi; za več Auditoriumu ni prostora. Več sto ljudi se je moralo vrniti. Tudi oder je bil zaseden. Shod so sklicale neke liberalne organizacije in progresivne skupine zborovnikov protestantskih ver, zedinjeni v ligi za osvoboditev političnih jetnikov. Shodu je predsedoval Raymond Robins, ki je postal splošno znan po svojem povratku iz Rusije radi svoje propagande za priznanje sovjetske vlade. Glavni govornik je bil senator William E. Borah. Shod so otvorili z molitvijo, kajti, kakor že omenjeno, se je vršil pod patronanco verskih organizacij.

Borah je v svojem govoru navajal, kako je vlada sprejela konstitucijo Zedinjenih držav v pogledu svoje govora, zborovanja in tiska. Zedinjene države so imela edina dežela, ki še ni izpustila svojih političnih jetnikov, vrženih v zapor na podlagi izjemnih zakonov, ki so bili v veljavi med vojno, na svobodo največ političnih jetnikov, ki so še v zaporu, pripada organizaciji I. W. W. In če konstitucija kaj pomeni, naj velja svoboda govora, shajanja in tiska tudi za lene I. W. W.

V svojem govoru je Borah omenil tudi E. V. Debs. Če samo ime tega starega borca je zadostovalo, da ni je velika množica priredila navdušeno ovacijo. Tudi je več minut, predno je mogel Borah nadaljevati govorom.

Borah se je dotaknil tudi zadeve priznanja sovjetske vlade. Dejal je, da ne izreka sodbe o sedanjemu nekemu režimu, niti se zanj ne navdušuje, toda rusko ljudstvo hoče tako vlado in Zedinjene države niso prav nikake pravice diktirati, kakšna vlado sme in kakšno ne sme imeti ta ali ona država. V interesu Zedinjenih držav in v interesu Rusije je, da ameriška

vlada prizna rusko vlado, tako, kakršna je, pa nam bila po volji ali ne.

Senator Borah je član republikanske stranke in pripada takozvani progresivni struji.

Po shodu v Auditoriumu se je vršil na bližnjem vogalu socialistični shod. Govornika je poslušalo nad petsto oseb.

Poulični shodi socialistične stranke se prirejajo po raznih krajih Chicage vse dneve v tednu.

Fond J. S. Z. za volilno kampanjo socialistične stranke.

Mineral, Kans.: Društ. Orel št. 19 SNPJ — \$5.00.

Coalton, Ill.: Društ. št. 170 SNPJ — \$5.00.

Mulberry, Kans.: Društ. Prvi Maj št. 65 SNPJ — \$3.00.

Akron, Ohio: Društ. Dolenc SNPJ — \$3.00.

Milwaukee, Wis.: Društ. Bratoljub št. 234 SNPJ—\$5.00.

Sugarite, N. M.: Dr. Jugoslavija št. 154 SNPJ — \$5.00.

Cherokee, Kans.: Društ. Svoboda št. 411 SNPJ — \$3.00.

Rock Springs, Wyo.: Dr. Trdnjava št. 10 SNPJ — \$3.75.

Slovan, Pa.: Društ. Hrvatska Sloga SNPJ — \$5.00.

Crested Butte, Colo. Dr. Plan. Orel št. 397 SNPJ—\$2.50.

Girard, Ohio: Društ. Ljubljana št. 49 SNPJ — \$5.00.

Skupaj v tem izkazu\$ 45.25

V izkazu dne 18. septembra 59.00

Skupaj do 30. septembra\$104.25

Tajništvo J. S. Z.

Tolmačenje "Radničke Borbe" ni v soglasju z resnico.

V 784. številu Proletarca je bilo priobčeno poročilo o konvenciji Jugoslovanske federacije S. L. P., na katero odgovarja "Radnička Borba" z dne 28. septembra na način, kakor je pri njih v navadi. Menda ne morejo napisati niti pet vrstic, da ne bi bile v njih vsaj dve vrstice napolnjene s psovkami.

Sicer ne trdijo, da je bilo poročilo v tem listu neresnično. Samo komentirajo ga, kakor že znajo. Komentar v omenjenem poročilu glede njihove taktike v pogledu industrialnega unionizma napačno tolmačijo, ampak to je njihova stvar.

V pojasnilo pa je dobro navesti to-le:

Ni res, da je v Zedinjenih državah več Slovencev kakor Hrvatov in Srbov skupaj, četudi zadnja statistika to izkazuje. Samo Hrvatov je v Zedinjenih državah veliko več, kakor Slovencev. Kdor pozna jugoslovanske kolonije po raznih krajih Zed. držav, bo to potrdil. Za merilo si lahko vzame tudi članstvo jugoslovanskih podpornih organizacij.

Statistika, kakor jo je podal Zvezini urad za ljudsko štetje, je vsaj v pogledu porazdelbe jugoslovanskih narodnosti v Zedinjenih državah nepravilna. To bi morali vedeti tudi pri "Radnički Borbi".

Tudi primerjanje dohodkov njihove federacije z dohodki J. S. Z. je napravnostno. Njihovi računi izkazujejo vse njihove dohodke, medtem ko izkazujejo računi JSZ. samo tiste dohodke, ki se tičejo članarine in raznih fondov, ki jih zbira JSZ. Računi, tikajoči se glasila JSZ., se izkazujejo separatno od zvezinih. In v tem je razlika, ki jo lahko vedo tudi pri "R. B." kljub njihovi "nezmotljivosti".

Ne jemlji besed, ki ti jih govore ljudje, ki mislijo, da vse vedo in da so nezmotljivi, za resne. Kajti oni nič ne vedo in so zmerom v zmoti.

Socialisti v Minnesoti ne bodo imeli svojih kandidatov.

Socialistična stranka v Minnesoti se ne bo udeležila governerskih volitev, kakor poročajo iz Minneapolisa. Izgleda, da bo delavstvo skupno nastopilo za governerskega kandidata farmarsko-delavske stranke in druge kandidate te stranke. Farmarska-delavska stranka v Minnesoti ni v zvezi z narodno stranko enakega imena.

Sklep socialistov v Minnesoti je, da se bodo lotili za sedaj samo izobraževalnega in organizatoričnega dela. Stranko je treba najprvo utrditi, da bo v stanu vršiti večje akcije. V industrialnih krajih, kakor n. pr. po železnem okrožju, je delavstvo še neorganizirano. Leta 1920 je dobil Eugene V. Debs v Minnesoti 60,000 glasov, skoro toliko, kakor demokratični kandidat za gubernerja pri istih volitvah. Za Debsa je agitirala tudi minnesotska farmarska-delavska stranka.

Socialistična kampanja za kongresne volitve.

V državah, v katerih ima socialistična stranka svoje kandidate, se vrši živahna kampanja, posebno v New Yorku in Californiji.

Dne 1. oktobra se je vršil v Los Angelesu velik shod, na katerem so nastopili med drugim socialistični kandidat za senatorja, znani pisatelj Upton Sinclair, Alexander Horr, kandidat za gubernerja, Isabel C. King, Adolph Germer in drugi. Razun tega se vrše shodi socialistične stranke po vseh californijskih mestih.

V New Yorku pozivajo socialistični kandidati svoje protivnike iz kapitalističnih strank na debato, in nekateri so se res odzvali. Take debate imajo za volilce veliko vzgojevalno vrednost.

V državi Rhode Island skušajo Socialistična Stranka, Workers Party in Farmarska-delavska stranka postaviti enotno kandidatno listino. Prva konferenca v ta namen se je vršila 17. septembra. Odzvale so se ji tri prej omenjene stranke, le eselpisti (S. L. P.) so odklonili sodelovanje. Če se združitev posreči, bodo te stranke delovale kot federativna delavska stranka. Vsaka bo ostala samostojna kakor sedaj, le da bodo na skupnem bojišču skupaj nastopale, po vzgledu federativne delavske stranke v Angliji. Ta način organizacije je uspel v New Yorku, s to razliko, da ji ne pripada Workers party.

Kakor feniks.

Feniks je bila bajna ptica starodavnih Arabcev, ki so verjeli, da zgori feniks na koncu svojega dolgega življenja v plamenih svojega gnezda, ali iz pepela pa da je izšel zopet ves mlad in svež. Trinerjeva tovarna je bila hudo poškodovana pred tremi tedni. Dvoje gornjih nadstropij je uničila razstrelba in plamen. Ali liki feniks je Trinerjeva izdelovalnica zopet zrastle iz razvalin vsa mlada in sveža. Delo je ostalo neprekinjeno, in vsak odjemalec more dobiti svoje priljubljeno želodčno zdravilo, Trinerjevo grenko vino, kakor bi se nič ne pripetilo. Ravno sedaj potrebujete to zanesljivo zdravilo, ki je brezprimerno v slučajih slabe slati, zaprtja, plinov v črevesju, glavobola, splošne oslabelosti itd. Trinerjev Liniment je drugo primerno zdravilo v tem letnem času. To zagotovo odpomore v slučaju revmatizma ali nevralgičnih bolečin, trganja v ledju itd. Vaš lekarnar ali trgovec z zdravili more dobiti za vas vsa Trinerjeva zdravila, samo zahtevajte Trinerjeva!

TAJNIKOM KLUBOV J. S. Z. NA ZNANJE

Vsa pisma, denarne nakaznice in vse druge tičočče se Jugoslovanske socialistične zveze, je pošiljati v naprej na sledeči naslov: Frank Petrich, 3639 W. 26th Str., Chicago, Ill., ker je urad J. S. Z. preseljen v Proletarčev prostore.

Tajništvo J. S. Z.

Žensko društvo Nada,

št. 102 S. N. P. J.
V CHICAGO

priređi

v nedeljo dne 8. oktobra to leto

VELIKO JESENSKO VESELICO Z VINSKO TRGATVIJO

v Narodni dvorani, vogal So. Racine Ave.
in 18. cesti.

Začetek ob 2. popoldne. Dobra godba,
izvrstna postrežba.

Slovensko občinstvo vabimo, da v obilnem številu poseti to našo priredbo. Trta je letos zelo dobro obrodila v našem vinogradu in grozdja bo dovolj za vse tatove. Kdor bo neroden pri kraju, se bo seznanil z našimi viničarkami in viničari, morda še s čuvajem. Za prestopke se bodo morali zagovarjati pred strogim očetom županom, ki bo najbolj predrzne kaznoval po zasluženju — to je z zaporom. Kajti taka je pri nas navada.

Na svidenje dne 8. oktobra ODBOR.

VABILO

— na —

VESELICO IN VINSKO TRGATEV

katero priredi

Slov. socialistični klub št. 114, J. S. Z.
dne 8. oktobra 1922

v Hrvatskem domu na 1331 Kirby Ave.,
DETROIT, MICH.

VSTOPNINA: za moške 35c, za ženske 25c.
Začetek ob 2. uri popoldan.

Pozivljamo slovensko občinstvo da se te veselice vdeleži v obilnem številu. Vsakovrstne zabave ne bo manjkalo. Oče župan bo na svojem mestu s svojimi brhkimi viničarkami, ki bodo lovile tatove po vinogradu in kaznoval jih bo po pravem, pristnem ameriškem običaju, to se pravi: manjši zločin, večja kazen.

Torej na svidenje dne 8. oktobra!
Za vsakovrstno postrežbo bo preskrbljeno. Odbor.

STATEMENT OF THE OWNERSHIP, CIRCULATION, ETC., REQUIRED BY THE ACT OF CONGRESS OF AUGUST 24, 1912.

Proletarec, published weekly at 3639 W. 26th Street, Chicago, Ill., under 1st, 1922.

State of Illinois, County of Cook, ss.

Before me, a notary public, in and for the state and county aforesaid, personally appeared Chas. Pogorelec, who, having been duly sworn according to law, deposes and says that he is the business manager of the Proletarec and that the following is, to the best of his knowledge and belief, a true statement of the ownership, management of the aforesaid publication for the date shown in the above caption, required by the Act of August 24, 1912, embodied in section 443, Postal Laws and Regulations, printed on the reverse of this form, to-wit:

1. That the names and addresses of the publisher, editor, managing editor and business managers are: Publisher, Jugro-Slav Women's Publishing Company, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill.; Editor, Frank Zaitz, 2441 S. Lawndale Ave.; managing editor, same; business manager, Charles Pogorelec, 2441 S. Lawndale Ave.

2. That the owners are: (give names and addresses of individual owners, or, if a corporation, give its name and the names and addresses of stockholders owning or holding 1 per cent or more of the total amount of stock.) Slovenian Section of the Yugoslav Socialist Federation.

Trustees: Frank Alesh, 2124 So. Crawford Ave.; Frank Udovc, 1944 So. Racine Ave.; Joseph Oven, 2657 S. Springfield Ave.; J. A. Tauscher, 2827 So. Ridgeway Ave.; Frank Gottlicher, 2657 So. Lawndale Ave.; all in Chicago, Ill.

3. That the known bondholders, mortgagees, and other security holders owning or holding 1 per cent or more of total amount of stock, mortgages, or other securities are: None.

4. That the two paragraphs next above, giving the names of the owners, stockholders, and security holders, if any, contain not only the list of stockholders and security holders as they appear upon the books of the company but also, in cases where the stockholder or security holder appears upon the books of the company as trustee or in any other fiduciary relation, the name of the person for whom such trustee is acting, is given; also that the said two paragraphs contain statements embracing affiant's full knowledge and belief as to the circumstances and conditions under which stockholders and security holders who do not appear upon the books of the company as trustees, hold stock and securities in a capacity other than that of a bona fide owner; and this affiant has a reason to believe that any other person, association, or corporation has any interest, direct or indirect, in the said stock, bonds, or other securities than as so stated by him.

CHARLES POGORELEC, Business Manager.

Sworn to and subscribed before me this 26th day of Sept., 1922.

ANTON O. LANDES, Notary Public.

(My commission expires April 26th, 1922.)

برقی ای

Grditi kapitaliste je nesmiselno. Bojevati se je treba proti njih sistemu — in sicer tako energično, kakor se bojujejo oni.

VICTOR NAVINSHEK

**331 GREEVE ST.,
CONEMAUGH, PA.**

Trgovina raznih društvenih potrebščin kot regalij, prekoramnic, znakov, kap, uniform, itd.

Moja posebnost je izdelovanje lepih svilenih zastav, bodisi slovenskih, hrvatskih ali ameriških, po zelo zmernih cenah.

V zalogi imam veliko izbero raznih godbenih inštrumentov vseh vrst. Velika zaloga finih COLUMBIA GRAMFONOL od \$30 do \$250 in slovenskih ter hrvatskih rekordov.

Moje geslo je:

Zmerne cene in točna postrežba.

Pišite po moj veliki cenik.

Naročila pošiljam v vse kraje Združenih držav. Za obilna naročila se toplo priporočam.

Čitanje Proletarca bi delavcem veliko več zaleglo, če bi čitali mirno in prevdarili vse, kar čitajo, pa prečitali kakšen članek tudi po večkrat. Površno čitanje daje čitatelju napačne vtiske.

—IZNAJDITELJI—

V zadevi patentov se obrnite na naslednje patentne odvetnike na naslov:

**A. M. WILSON, INC.,
Patents,
314 Victor Bldg.,
WASHINGTON, D. C.**

Našo SLOVENSKO knjigo, ki daje informacije o iznajdbah in patentih, vam bo na vašo željo poslana zastonj. Pišite po njo še danes.

NABOČNIKE,

Čim je naročnina potekla, prosimo, naj jo takoj obnovite. Ne čakajte tirjatve iz upravnistva. S pomočjo nam prihranite delo in denarjem pomagate listu, ki v časih te druginje tako zelo potrebuje vašo pomoč.

**LAWNDALE
CLOTHING HOUSE**

3649-51 W. 26th Street,
CHICAGO, ILL.

Priporočam Slovencem svojo bogato zalogo možginskih in deških oblek, srajc, klobukov, čepic, ovrtnikov, spodnje obleke itd. itd.
Cene zmerne — Postrežba točna.

LOTE NA PRODAJ

na

93 St. in Euclid Ave.

(v bližini So. Chicage.)

Stavbišča se nahajajo na najlepšem prostoru. Prodajam jih po zmernih cenah.

ANTON PREŠERN,

Contractor and Builder,

1907 So. 61st Ave., Cicero,
ILLINOIS.

Tel. Clyde 1775-R

Želim se seznaniti tudi z rojakom, ki bi imel primerno svoto kapitala in bi bil pripravljen stopiti v menoj v real estate business. Katerega veseli, na se mi javi telefonično ali pa osebno na zgorajšnji naslov.

CENIK KNJIG.

(Za cenik drugih knjig glej zadnjo stran
platnic.)

JIMMIE HIGGINS, spisal Upton Sinclair, poslovenil Ivan Molek, 481 strani, lječno vezana v platno	1.00
SLOVENSKO-ANGLEŠKA SLOVNICA, izdala in založila Književna matica SNPJ., 364 strani, vezana v platno	2.00
SOCIALIZEM IN VERA, spisal Zvonimir Bernot, 128 strani, mehko vezana 50c, trdo vezana	.65
RDEČI PILOT, mesečnik prevratne mladine za duhovno revolucijo, izhaja v Ljubljani, prva in druga številka	.05
KAZAKI, (L. Tolstoj), broširana, 308 strani	.75
POVESTI MAKSIMA GORKEGA, broširana, 210 strani	.75
TRI POVESTI, (L. Tolstoj), broširana	.35
TARAS BULJBA, (N. Gogolj), trdo vezana, 206 strani	.70
IGRALEC, (F. M. Dostojevskij), broširana, 264 str.	.60
ZADNJA KMEČKA VOJSKA, (August Senoa), broširana, 378 strani	.75
KOBZAR, (Taras Sevcenko), trdo vezana, 288 str.	.85
KAKO SEM SE JAZ LIKAL, (Jakoba Aleševca spisa), trije zvezki, vezani v platno, I. zvezek 85c; II. zvezek \$1.00; III. zvezek 75c; vsi trije zvezki skupaj	2.60
JOSIP JURČIČA ZBRANI SPISI, trda vezba, IV. zvezek, \$1.00; V. zvezek 75c; VI. zvezek, 85c; vsi trije zvezki skupaj	2.60

DETROITSKIM SODRUGOM.

Seje slov. socialističnega kluba št. 114. JSZ. vrše vsako četrto nedeljo v mesecu v Hrvatskem domu 1329—31 Kirby Ave., ob 9. uri dopoldne.—Na dnevnem redu so vedno važne stvari, ki se morajo rešiti. Udeležite se teh sej polnoštevilno in pripeljite seboj svoj prijatelj. — Učvrščujmo našo postojanko s tem, da pridobivamo novih članov. — *Organizator.*

Edini

Jugoslovanski pogrebnik in balzamovač

Za tiste, ki nimajo doma prostora za postavljanje mrtvaških odrov, imamo urejeno posebno kapelo.

Na razpolago kočije in avtomobili ob vsakem času.

JOSIP PAVLAK

1814 So. Throop St., Chicago, Ill.

Telefon Canal 5903.

"THE MILWAUKEE LEADER"

Največji Ameriški socialistični dnevnik.

Naročnina: \$6.00 za celo leto, \$3.00 za pol leta in \$1.50 za tri mesece.

Naslov: 532 Chestnut Street, MILWAUKEE, WIS.

SEVEROVA ZORAVILA VZDRŽUJEJO ZORAVJE V DRUŽINAH.

Hude Bolečine

revmatične hitro olajšate,
če rabite

SEVERA'S GOTHARDOL

Zanesljivi liniment

Istotako uporaben je za izvinjenje,
otekline, za otrpnelost, in ohromelost
bolnih mišic ter udov.

CENA 30 IN 50 CENTOV

Vprašajte v lekarnah.

W. F. SEVERA CO.
CEDAR RAPIDS, IOWA

John Phak & Co.

1151-1153 W. 18th Street

Chicago,
Illinois.

Modna trgovina. Velika zaloga moških, ženskih oblek, izdelanih po najmodernejšem kroju. Cene nizke.

SLOVENSKA BANKA

Zakrajšek & Češark

70 — 9th Ave.,
New York City

pošilja denar v stari kraj
hitro, zanesljivo in po
nizkih cenah,

prodaja vozne listke za
vse važne prekomorske
linije, in

opravlja vse druge posle,
ki so v zvezi s starim
krajem.

Postrežba točna in
solidna.

Edini slovenski pogrebnik

MARTIN BARETINČIČ

324 BROAD STREET

Tel. 1475

JOHNSTOWN, PA.